

БЕЛАРУСКАЯ РАБОТНИЦА і СЯЛЯНКА

ПРАЛЕТАРЫ ўсіх
КРАЕЎ ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

Фото Т. Майзеля.

Папала ў цэль

ліпень № 19

ПА-БАЛЬШАВІЦКУ ПРАВЯДЗЕМ УБОРАЧНУЮ КАМПАНІЮ

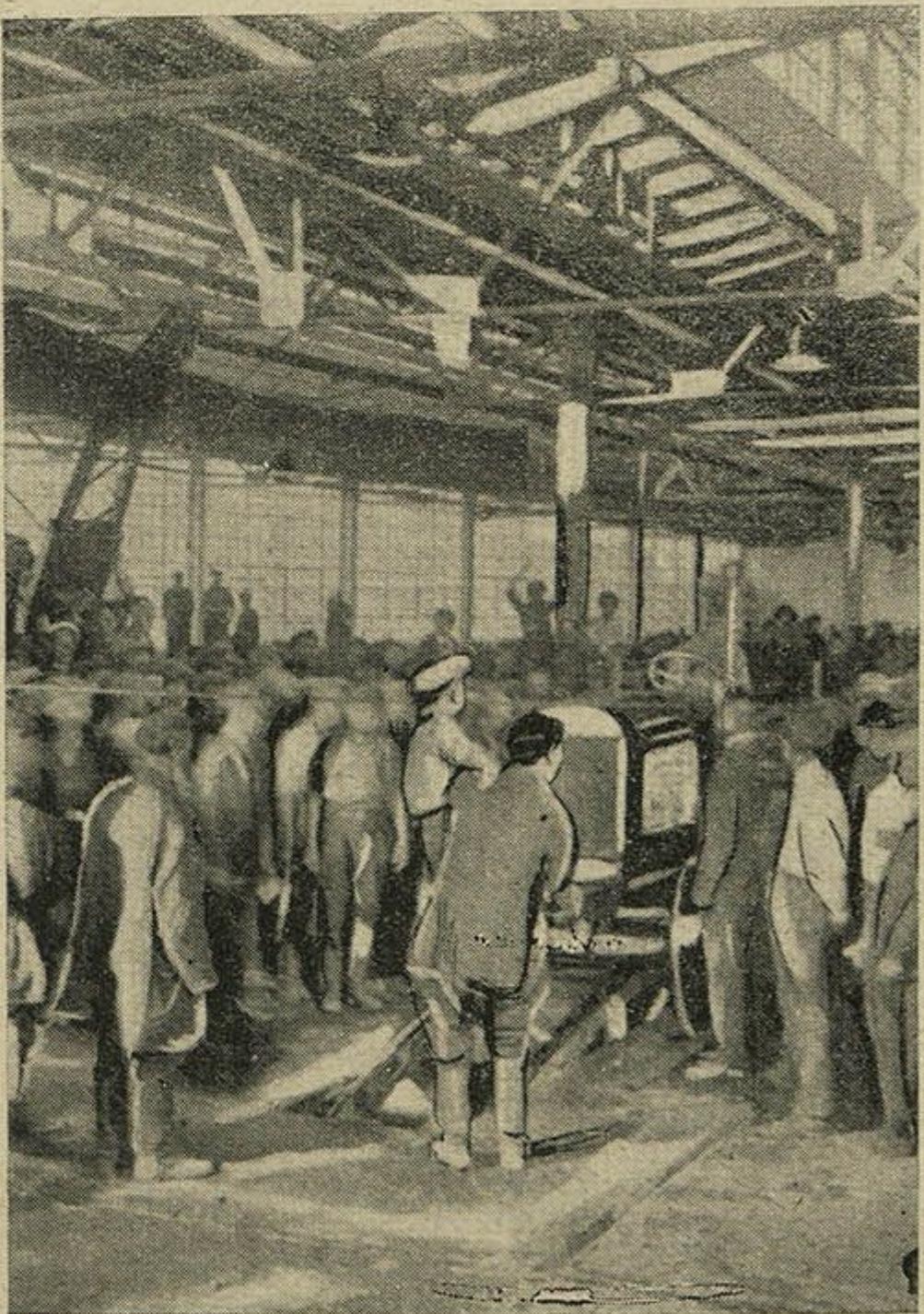
Мабілізаваць шырокія масы калгасыніц, батрачак, бяднячак і сераднячак на сваячасовую ўборку ўраджая і асеньнюю сяўбу

Зараз па ўсім раёнам Беларусі праходзяць шырокія нарады жаночага, савецка-кааперацыйнага і калгаснага актыву. Гэтыя нарады маюць вялікое значэнне ў справе прыцягненія шырокіх мас працоўных жанчын да ўборачнай кампаніі.

Нарады павінны падрабязна абагварыць узел працоўных жанчын ва ўборцы ўраджая і ўсіх мерапрыемствах па гаспадарчаму разьвіццю калгасаў і далейшаму пашырэнню разьвіцця калектывізацыі.

Важнейшым пытаньнем падрыхтоўцы да ўборкі з'яўляецца добры дагляд за пасевамі, прарэжваннія—гэта ў першую чаргу жаночая праца.

У нас востра стаіць пытаньне з разьвіццём жывёлагадоўлі: для таго, каб забясьпечыць базу для пашырэння жывёлагадоўлі неабходна пакланяціца аб кармах. Ва ўсіх калгасах неабходна разгарнуць будаўніцтва сілосных вежаў і ям, загатовіць расціліны для сілоса. Таксама трэба будаваць памяшканні для сівінарнікаў.

Скончана пабудова Сталінградскага трактарнага завода.
На здымку: выпуск першага трактара.

Рашуча і да канца ліквідуючы перагібы ў калгасным руху, будзем і на далей змагацца за бальшавіцкія тэмпы колектывізацыі бядняцка-серадняцкіх гаспадарак на падставе поўнай добраахвотнасці.

На аснове суцэльнай колектывізацыі—ажыццявім ліквідацыю кулацтва як клясы.

Для ўборкі ўраджаю калгасы трэба забясьпечыць неабходнымі сельскагаспадарчымі машынамі, распрацаўваць пляны іх скрыстання, каб ня было прастою машын, сваячасова іх адрамантаваць.

Тут павінны дапамагчы рабочыя і работніцы, ствараючы, у парадку шэфства, рэмонтныя брыгады.

Для пасльяховага правядзенія ўборкі ў калгасах неабходна шырокая разгарнуць садыялістычнае спаборніцтва. Уся рабочая сіла калгасынікаў павінна быць так разъміркована, каб поўнасцю скрыстаць усе рабочыя руки ў калгасах. Дэлегаткі, актыў калгасыніц павінны быць пачынальнікамі ўдарных уборачных брыгад у калгасах.

Калгасы, якія пасльяхова скончачы ўборку, павінны ўзяць на „буксір”—дапамагчы ўборцы індывідуальным бядняцкім і маламоцным серадняцкім гаспадаркам. Калгасыніцы, дэлегаткі павінны дапамагчы арганізація працу бяднячак і сераднячак, не вашоўшых яшчэ ў калгасы па ўборцы ўраджаю і асеньняй сяўбы.

Неабходна дабівацца ўсемернага пашырэння прасцейшых вытворчых кааперацыйных аўяднанняў (паляводныя, садова-гароднія, жывёлаводныя і іншыя) і аўяднання ў іх, на падставе поўнай добраахвотнасці, бядняцка-серадняцкіх гаспадарак, не вайшоўшых у калгасы.

У гэтым годзе азімы клін у індывідуальных гаспадарках павінен павялічыцца на 4—5 проц., а ў калгасах, шляхам мерапрыемстваў па распашцы не асвоеных зямель і ўзьміншэння папару, пасеўная плошча на 1930-31 г. павінна пашырыцца на 14%.

Для ажыццяўлення гэтих задач неабходна правесці шэраг мерапрыемстваў па ўздыму ўраджайнасці: ранні ўздым папару, пасеў гатунковым насеяннем, ачыстка і пратручванье, скрыстання штучнага ўгнаення і інш.

Усе гэтыя мерапрыемствы трэба шырокая агаварыць на нарадах актыву.

Дэлегаткі, жаночы актыў вёскі павінен разгарнуць шырокую работу па растлумачэнні задач уборачнай, асеньняй пасеўной кампаніі і далейшай колектывізацыі сельскай гаспадаркі беднячкам і сераднячкам. Трэба дасць рашучы адпор кулацтву, які, як і ў часе вясновай сяўбы, будзе вясці шкодную агітацыю сярод адсталай часткі працоўных жанчын вёскі супроць калгасаў.

Свядомы актыў дасць жорсткі адпор кулацкім вылазкам.

Дэлегаткі, калгасыніцы, бяднячкі і сераднячкі, якія ўзялі ў нарадах, павінны рашэнні нарад шырокая растлумачыць працоўным жанчынам, арганізуячы іх для выканання намечаных задач.

Пры шырокім узеле жаночага актыву, мы пасльяхова разгорнем далейшую колектывізацыю бядняцка-серадняцкіх гаспадарак на падставе поўнай добраахвотнасці, і поўнасцю выканаем плян асеньняй сяўбы і ўборачнай кампаніі.

Няхай жыве Камуністычна партыя—адзіны кіраўнік і арганізатар пераможнага сацыялістычнага будаўніцтва БССР! Работніцы, працоўныя сялянкі! Щасцій арганізуем свае рады вакол КП(б)Б для барацьбы за перамогу камунізму!

10 ГОД

11 ліпеня працоўныя БССР сьвяткуюць 10-годзьдзе вызваленія Савецкай Беларусі ад белапольскай акупацыі.

Прайшло 10 год і за гэты час мы дасягнулі вялізных посьпехаў сацыялістычнага будаўніцтва нашае краіны. Пры дапамозе Савецкага Саюзу, БССР гіганцкімі крокамі ператвараецца, з эканамічна адсталай краіны ў краіну з шпарка разъвіваючайся гаспадаркай.

За гэтыя 10 год у Беларусі пабудавана 71 новае прадпрыемства, рад машина-будаўнічых заводаў. Прамысловасць БССР у гэтым годзе выпускае прадукцыю ў 2 з паловай разы больш даваеннай.

У гэтым годзе закладаецца дзінне новых раённых электрастанцыі і адбудвецца пуск „Асінбуда“.

Толькі за апошняя два гады рабочая кляса БССР вырасла больш чым у два разы. Узмацнілася кіруючая роля рабочае клясы ў сацыялістычнай перабудове сельской гаспадаркі. Вёска цвёрда павярнула на шлях калектывізацыі. Пад калгасамі ў гэтым годзе звыш 15 проц. пасеўнай плошчы.

У выніку масавага руху серадняка ў калгасы, мы на базе судэльнай калектывізацыі, перайшлі да палітыкі ліквідацыі кулацтва як клясы.

Разам з гэтым мы маем уздым культурнага ўзроўню працоўных мас. У гэтым годзе БССР, першая з савецкіх рэспублік, уводзіць усеагульнае абавязковое навучанье. Калі да рэвалюцыі на Беларусі ня было ні воднай вышэйшай навучаўнай установы, дык зараз існуе Дзяржаўны Університет, шэраг рабфакаў, тэхнікумаў, інстытутаў і сярэдніх школ. Створана Ўсебеларуская Акадэмія Навук.

Значныя посьпехі мы маем і ў справе росту бытавых установ, якія паляпшаюць становішча працоўнай жанчыны. У гэтым годзе мы маем сталых ясьляў 263, лятовых, палевых звыш тысячи, шмат дзіцячых садоў, дзіцячых пляцовак 104, консультацыі.

Пашыраецца грамадзкае харчаванье; у гэтым годзе закладзена вялікая фабрика-кухня.

Дзякуючы вялізной увазе партыі да фактычнага разъяўльванья працоўных жанчын значна павялічыўся ўдзел работніц і працоўных сялянак ува ўсіх галінах сацыялістычнага будаўніцтва. Работніцы складаюць каля 40 проц. да ўсіх рабочых у працьмисловасці БССР.

Павялічыўся лік работніц, пасылаемых у розныя навучальныя ўстановы.

Зараз цэлы шэраг работніц, батрачак і працоўных жанчын працуе на кіручай працы, у якасці дырэктараў прадпрыемства, старшынь калгасаў, сельсаветаў, кааперацый. Звыш 8.000 жанчын мы маем у складзе сельскіх і гарадзкіх саветаў.

Развіццё працьмисловасці БССР, якое па сваім тэмпам перавышае тэмпы, узятыя па пяцігодцы для ўсяго Савецкага Саюзу, уздым народнай гаспадаркі, разъвіццё беларускай пралетарскай культуры і куль-

тур нацменьшасцяй, друку, школ, тэатру, літаратуры—усё гэта сьведчыць аб правільным вырашэнні нацыянальнага пытаньня пад кіраўніцтвам Ленінскай партыі.

Усе гэтыя дасягненыні заваёваны рабочай клясай пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі. Яны былі дасягнуты дзякуючы цвёрдаму правядзенню генеральнай лініі партыі, рашучай барацьбы на два фронта з правым апортунізмам, як галоўнай небяспекай на даным этапе, з левымі загібшчыкамі і з прымірэнцамі да гэтых ухілаў.

Пад кіраўніцтвам КП(б)Б, рабочая кляса ў саюзе з асноўнымі масамі сялянства пераможна будзе сацыялізм.

Калі ў Савецкай Беларусі мы, з брацкай дапамогай народаў СССР, ідзем да канчатковай перамогі сацыялізму, у Заходній Беларусі пануюць абшарнікі і капиталістыя, польскія фашисты зьдзекваюцца над працоўнымі, пры актыўным падтрыманьні беларускіх нацыянал-фашистых.

У той час, калі сялянства Заходній Беларусі пакутуе ад беззямелля і малазямелля, у руках абшарнікаў знаходзяцца вялізныя маёнткі.

Польскі ўрад рассяяліў на тэрыторыі Заходній Беларусі звыш 22 тысяч бытых польскіх ахвіцераў, жандараў і шпіёнаў—так званых „асаднікаў“. Гэтыя „асаднікі“ з'яўляюцца цвёрдай узброенай апорай Польшчы ў Заходній Беларусі.

Насельніцтва з Беларусі і іншых нацменьшасцяй падвяргаецца вялікаму ўціску. Нават беларуская мова забараняецца. Польскія фашистыя бязвітасна распраўляюцца з рэвалюцыйным рухам рабочых і сялян.

Але Камуністычная Партия Заходній Беларусі і Польшчы ня спыняеца перад гэтымі расправамі. Яна арганізуе масы і вядзе ўпартую барацьбу супроты фашистых, абшарнікі і буржуазіі, супроты нацыянал-фашистых.

Паспяховая сацыялістычнае будаўніцтва нашае краіны адбываецца ва ўмовах аўстронай клясавай барацьбы; кулацтва на вёсцы і нэпман у горадзе вядуць жорсткую барацьбу супроты дыктатуры пралетарыяту.

Пад выглядам абароны інтарэсаў беларускага народу ідэалёгі беларускага кулака і буржуазіі—нацыянал-дэмакраты змагаюцца супроты Савецкага Саюзу.

У сваёй контр-рэвалюцыйнай барацьбе супроты Савецкага Саюзу, яны змыкаюцца з польскім фашизмам і садзейнічаюць капиталістычным драпежнікам.

Рост Савецкага Саюзу, яшчэ больш узмацняе ненавісць капіталістычнага сьвету супроты нас. Ліхаманка рыхтуеца буржуазія да новае схваткі, да новай бойкі супроты краіны саветаў.

Таму працоўныя Савецкай Беларусі, якая знаходзіцца на мяжы з капиталістичнымі мірамі, павінны заўсёды быць на чэку, заўсёды памятаць аб справе абароны.

Працоўныя жанчыны Беларусі, якія, разам з усімі працоўнымі, 10 год назад, гэраічна змагаліся за вызваленіне БССР ад белапольскага іга, цяпер пакажуць сваю неаслабную гатоўнасць абараніць заўважыў рэвалюцыі ўступленнем у Асаавіахім, узмацненнем сваіх вайсковых ведаў, напружанай працай на ўсіх вучастках нашага сацыялістычнага будаўніцтва.

Лепшым адказам на падрыхтоўку к нападу на нас ворагаў, будзе выкананье пацігодкі ў 4 гады, будзе масавое ўступленне рабочых, работніц і ўсіх працоўных у сацыялістычнае сіабор-

ніцтва, новыя ўдарныя фабрыкі савгасы і калгасы.

Работніцы павінны яшчэ больш узмацняць свае сілы на выкананье прамфінпляну, зыніжэнне сабекошту, палепшанье якасці прадукцыі.

Калгасыніцы павінны быць наперадзе ў правядзеніі ўборкі і асеньній сяўбы ў калгасах, давая прыклад арганізаванай працы, для бяднячак і сераднячак, ня вашэдшых у калгасы.

Узорнай работай існуючых калгасаў мы пераканааем іх у перавазе агульнай працы ў калгасах і дадзім адпор кулаку, які імкненцца перашкодзіць арганізацыі калгасу.

Пад кіраўніцтвам КП(б)Б цвёрда праводзячы рашэнні XIII з'езду КП(б)Б і XVI з'езду Усे�КП(б), мы моднымі крокамі ідзем да канчатковай перамогі сацыялізму.

3. Бандарына

Слухай з краю ў край!

(Да 10-й гадавіны вызваленія БССР).

Гарматы.

Гудуць правады.

„Ундэрвуды“ польскія

выступкаюць „Росту“:

„На ўсходнім фронце—прырый.

Партызаны множацца каростай“.

З косамі,

віламі,

цэглай...

Плян мазгаваць пры кастры

ў пушчы спрадвечныя беглі.

Крамнёвай сілай скута шыр.

— Пераможам!

— у шумах хваёвых,

— Пераможам!

— у вёскі з заводаў.

Край захлынуўся крывёю,

чакае родных з усходу.

Дол узвыкаюць гарматы,

гулка гудуць правады:

— Съмерць белапольскім катам!

— Прага ў бязьмежным парыве.

Гукнулі градам сталёвым.

Гараць масты, вакзалы...

Гучны заклік бадзёрыца:

— Даёш Варшаву!

Вось яна!

Вось перамога

фабрык, заводаў, палеткаў.

Агнём заліта дарога...

стрэл па ворагу меткі.

* * *

Восень плявалася лісьцем.

Бронзавы загар лёг.

Там, дзе каналі калісці,

красуе ўраджай палёў.

Там, дзе з крывёю і пылам...

людзі, гарматы, штыхі...

працаю калектываў

межы ўзарвалі электраплугі.

Слухайце,

слухайце!!

З краю

у край!

Ударныя брыгады,

Эва-жай!

І зоры

і лес

і вясна

у фабрычнай гудуць перакліцы.

За прамфінпляв!

мэтэорамі сыплюцца лічбіны.

„Трынаццаты“.

Партыя Леніна

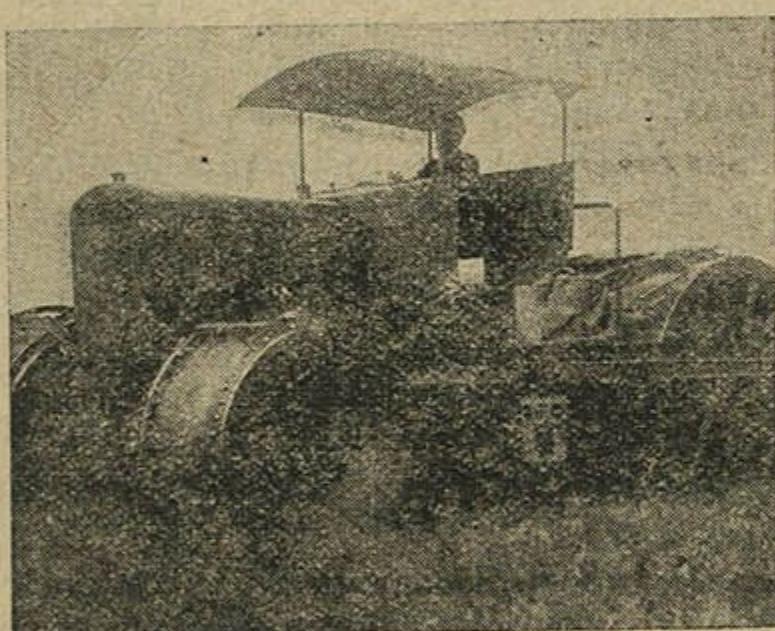
упартаю крочыць хадою.

Ударнікі,

чуеш?!

Заве яна

да пляну вялікай будоўлі.

У саўгасе 10-годзьдзя БССР складаная сельскагаспадарчая машына арэ і барануе адначасова.

Барацьба за вызваленне Савецкай Беларусі ад белапаллякам

Пад кірауніцтвам Камуністычнай партыі ў десным звязданыні з рабочымі Савецкага Саюзу працоўныя БССР аслабаніліся ад белапольскай акупацыі.

Пры старым царскім ладзе, Беларусь была надзвычайна прыгнечанай і адсталай краінай. Буйных фабрык і заводаў на Беларусі было мала.

Эксплётатыя рабочых была самая страшэнная. Працаць ім прыходзілася ў надзвычайна десных, брудных памяшканьнях, па 14—15 гадзін у дзень, а заработка аплата была самая нізкая. Сярэдні месачны заробак рабочага на Беларусі не перавышаў 12-13 рублёў. Яшчэ горш прыходзілася жыць беспрацоўным, якіх заўсёды налічвалася вялікая колькасць на Беларусі.

У ня меньш цяжкіх умовах знаходзіліся шырокія масы сялянства. Большая палова ўсёй зямлі належала памешчыкам, казыне і царкве, сялянства ж за выключэннем нязначнай кулацкай вярхушки, пакутвала ад малазямельля і безъязмельля.

Сялянства ў сваёй масы разаралася, выплачываючы непасільныя падаткі дзяржаве, ізнывала пад прыгнётам памешчыкаў, ураднікаў, земскіх начальнікаў.

Плуг быў рэдкім госьцем, а мышны амаль адсутнічалі ў сялянскай гаспадарцы. Нядзіва, што пагэтаму нават у гады добрых ураджаяў, сялянам хапала хлеба толькі да вясны.

Збытак рабочай сілы ў вясковых мясцовасцях нарастаў з кожным годам, дасягнуўшы ўжо к 1897 г. 40 проц. усяго вясковага насельніцтва.

Падганяемыя голадам, сяляне ішлі да памешчыкаў у батракі (да сусветнай вайны на Беларусі налічвалася звыш 200 тысяч батракоў) альбо перасяляліся у іншыя месцы.

Але, акрамя цяжкага эканамічнага прыгнёту, працоўныя Беларусі дазнавалі яшчэ моцны нацыянальны прыгнёт.

Беларуская мова — мова найвялікшай часткі насельніцтва Беларусі — асаблівымі законамі была выгнана з школ і ўстаноў. Усялякага роду выданыні на гэтай мове былі забаронены.

Усё тое, што зьяўлялася адбіткам беларускай культуры, зьнішчалася.

Царская систэма нацыянальнага прыгнечання ўжывалася таксама і да польскага насельніцтва. Ужываныне польскай мовы было забаронена, нават забаранялася на вуліцах галосна гутарыць па-польску.

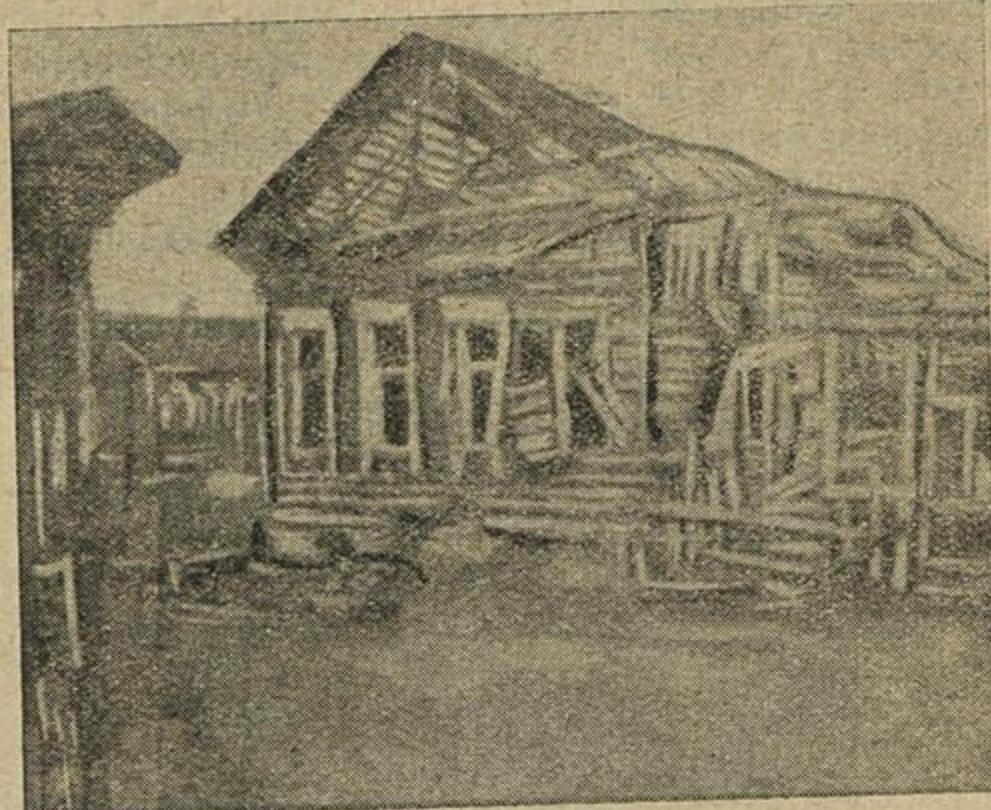
Але самым цяжкім прасльедваньнем падпадала яўрэйскае насельніцтва. Для яўрэяў была ўстаноўлена так званая „мяжа аседласці“ (на Беларусі, Украіне і Польшчы), за межамі якой ім забаранялася пражываць. Яўрэям было дазволена пражываць толькі па гарадах і мястэчках; ім было забаронена займацца земляробствам, працаць на буйных фабрыках і заводах: набгул у дзяржаўных установах і прадпрыемствах.

Царская ўлада займалася пастаянай траўляй яўрэяў, падтрымліваючы лягендзу аб ужываныні яўрэямі хрысьціянскай крыві і часта ўстрایвала крывавыя яўрэйскія пагромы.

Ад гэтага нацыянальнага прасльедвання цярпела толькі працоўнае насельніцтва Беларусі; усім-же

эксплётатарам, бяз розніцы ў нацыі, удавалася абыходзіць гэтыя нацыяльныя абмежаваныні.

Палітыка жорсткага нацыянальнага прыгнёту, падтраўліваныне адной нацыі на другую, праводзілася царскім урадам, папершае, для таго, каб тримаць Беларусь, як і другія гвалтоўна-захопленыя краі і вобласці, у поўнай падуладнасці Расіі, а па-друг-

Вёска Жыч, спаленая белапаллякамі.

гое, таму, каб адцягнуць увагу працоўных мас ад барацьбы з іх сапраўднымі клясавымі ворагамі — абшарнікамі і капиталістамі.

Як бачым надта цяжка жылося ў дарэвалюцыйныя часы працоўным масам Беларусі. Але яшчэ цяжэй прыходзілася працоўнай жанчыне. Жанчыны складалі даволі значную частку рабочай клясы Беларусі.

Асабліва шырока была распаўсюджана жаночая праца ў швачнай, тытунёвай і харчавай прамысловасці. Меліся такія галіны вытворчасці (як, напрыклад, панчошная), дзе працевалі амаль выключна жанчыны. Эксплётатыя жанчын была безъмяжоўна.

Перад імперыялістычнай вайной работніцы цукернай фабрыкі ў Менску за 12—13-гадзінны працоўны дзень атрымоўвалі 6—7 рублёў у месяц. Таксама нізка аплачувалася праца швачак, панчошніц.

Невынасіма-цяжкі эканамічны прыгнёт, палітычнае бяспрае, нацыянальны прыгнёт — усё гэта вызывала вялікае нездавальненіне царскім рэжымам сярод працоўных мас Беларусі.

Актыўную барацьбу супроць царскага ладу, вялі рабочыя пад кірауніцтвам камуністычнай партыі.

Пад непасрэдным уплывам рабочага руху ў Расіі і Беларусі праходзілі масавыя рэволюцыйныя выступленыя сялян. За час з 1900 па 1917 г. на Беларусі мелі месца 1894 масавых выступленіяў сялян супроць абшарнікаў.

У рэвалюцыйнай барацьбе рабочых і сялян актыўна прайвала сабе працоўная жанчына. Цяжка знайсці

больш-менш важнае рэвалюцыйнае выступленне, у якім-бы ня прымалі ўдзелу работніцы і сялянкі.

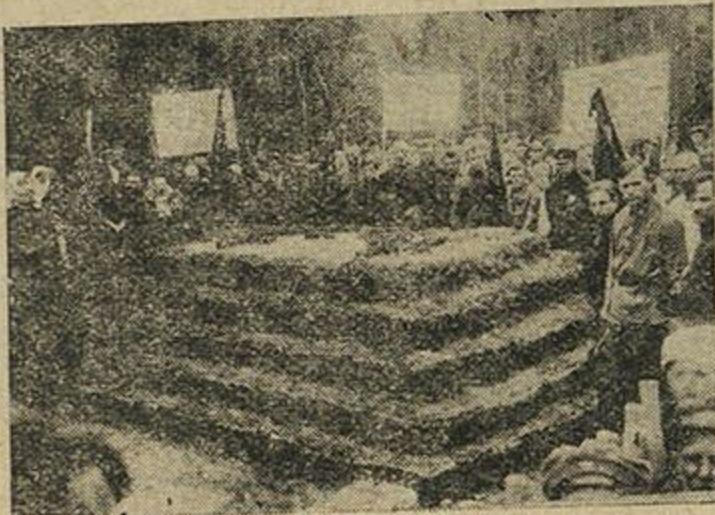
У першых бальшавіцкіх альбо, як яны тады зваліся, „іскраўскіх“ організацыях меліся таксама і работніцы.

Перад міравой вайной на Беларусі працаціўся цэлы шэраг забастовак, у якіх актыўны ўдзел прымалі жанчыны (Ядвабна-круцільная фабрыка Ж. Боньфуа і К°) у Наваградзкім павеце.

Гаворачы аб рэвалюцыйным руху, належыць указаць, што значная частка рабочых і сялян на Беларусі ў дарэвалюцыйны час знаходзілася пад упрывам дробна-буржуазных, нацыялістычных організацый „Бунда, эсераў, меньшавікаў“, „Беларускай соціялістычнай грамады“. Бальшавікам Беларусі прыходзілася яшчэ тады весьці ўзмацнёную барацьбу за аслабаненне рабочых і сялян з-пад упрыву гэтых організацый.

Жорсткую барацьбу прыходзілася бальшавікам весьці з нацыянал-дэмакратамі.

Кастрычнікавая рэвалюцыя, аслабаніўшы ўсіх

Магілка 16 Дукорскіх партызан, якія былі расстрэлены белапаліякамі.

працоўных, аслабаніла таксама працоўную жанчыну.

Ужо пры першых дэкрэтах Савецкай улады былі адменены ўсе тыя абмежаваны для жанчын, існаваўшы пры старым рэжыме.

Але Кампартыя і Савецкая улада не абмежаваліся толькі тым, што далі жанчыне права нараўне з мужчынамі, але стварылі яшчэ ўмовы, каб жанчына магла скарыстаць усе дадзеныя Савецкай уладай права. У гэтym напрамку і дзейнічалі першыя органы Савецкай улады на Беларусі. Сталі адчыняць ясьлі, пляцоўкі, пачалі ўцягваць працоўных жанчын у кіраваныне дзяржавай і ў такія галіны працы, дзе раней яна не працавала.

Але мірнай працы Савецкай улады Беларусі перашкодзілі находы, па-першае, нямецкіх, а потым польскіх імпэрыялістых.

Надзвычайна цяжка жылося працоўным Беларусі пад гнётам нямецкіх акупантаў. Нямецкія мілітарыстыя былі галоўным чынам заклапочаны тым, які бы пабольш награбіць у акупаваных імі мясцоў вясціх і з награбленага вывесыці ўсё, што толькі магчыма ў Нямеччыну.

Дзякуючы такому грабежніцкаму гаспадарнічанью нямецкіх акупантаў, становішча насельніцтва было вельмі цяжкім.

У гарадох панавала вялізарнейшае беспрацоўе, выкліканае зачыненнем фабрык і майстэрняў, вёскі былі зусім зруйнованы шматлікімі рэквізіцыямі і паборамі. Але гэтym яшчэ не вычэрпваюцца ўсе прыкрасы акупацийнага рэжыму.

Немцы з'яўрталі абшарнікам маёнткі, утваралі масавыя „экзекуцыі“ (пакараныні) сялян, западозраных у захопе маємасці абшарнікаў.

У лістападзе 1918 году нямецкая рэвалюцыя з'янішчыла нямецкую манархію. Разам з гэтым пад напорам Чырвонай арміі і чырвоных партызанскіх атрадаў, нямецкая армія пачынае пакідаць захопленыя тэрыторыі.

Астаўленыя нямецкімі вайскамі мясцовасці займае Чыроная армія. Такім чынам была ўстаноўлена Савецкая ўлада ў Беларусі, Літве і Украіне.

У канцы сінёжня 1918 году ў Смаленску адбылася 6-ая канфэрэнцыя РКП(б) Паўночна Заходній Камуны.

Гэтая канфэрэнцыя, якая назвалася I-м з'ездам КП(б), прыняла рашэнне аб стварэнні самастойнай Беларускай Савецкай Саціялістычнай Рэспублікі.

У першыя дні лютага 1919 году адбыўся I-й Усебеларускі з'езд Саветаў, абраўшы першы Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Беларусі.

Але дзейнасць ізоў створанай Савецкай улады ў мірных умовах ня доўгая. Хутка на зъмену нямецкім мілітарыстам прыйшлі новыя акупанты белапаліякі.

Час панавання польскіх паноў доўга яшчэ будучь памятаць працоўныя БССР. Ужо пачатак выступлення белапаліякаў супроты Савецкай Беларусі быў адзначан масавымі экзекуцыямі, забойствамі, арыштамі, пыткамі і пагромамі ў цэлым радзе мясцечак і вёсак.

Амаль ва ўсёй Беларусі не засталося ні воднага гораду, мястэчка, ні воднай вёскі, дзе ня было-б сямейств, якія-бы так ці інакш не пацярпелі ад белапаліякаў. Альбо хата была спалена, альбо хто з сямейства быў расстрэлен, замучан альбо ізувечан, альбо хто з дачок былі згвалтованы. Колькасць пацярпейшых цяжка падлічыць.

А колькі было разбурана фабрык, заводаў, майстэрняў, мастероў, шляхоў, колькі было з'янішчана вёсак і мястэчак. Цяжка апісаць усе тыя з'версты, якія праявілі польскія паны ў пэрыяд акупацыі імі Беларусі.

Нячуваным, па сваёй бязлітасці, тэрорам, які прымняўся ў адносінах працоўных усіх нацыянальнасцяў, белапаліякі імкнуліся замацаваць у нашай краіне панаванье абшарнікаў і капіталістых.

Але яны глыбока памыліліся ў сваіх разьліках. Ні пыткі, ні расстрэлы, ні холад, ні голад, ні разруха, ні эпідэміі не зламілі рэволюцыйных рабочых і сялян Беларусі.

Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі ўздымаецца моцны падпольны рух супроты гнёту паноў. Пры патрыманыні Савецкіх Рэспублік Саюзу і пры дапамозе міжнароднага пролетарыяту гэты рух, у якім побач з беларускімі, яўрэйскімі, латышскімі, літоўскімі рабочымі і сялянамі прымалі ўдзел польскія рабочыя і сяляне, прыводзяць к выгнанню ўлетку ў 1920 годзе белапольскіх акупантаў з тэрыторыі сучаснай Савецкай Беларусі.

У барацьбе супроты польскіх акупантаў не адставалі і працоўныя жанчыны. Сотні тысяч жанчын шлі ў рады Чырвонай арміі, дзе яны ў большасці выпадкаў выконвалі абавязкі санітарак, чырвоных сясьцёр і займалі розныя іншыя пасты па аблуговуванню фронта, больш здаровыя і баяздольныя з аброяй у руках бароліся на франтох.

Дзесяткі, сотні работніц і сялянак працавалі ў падпольных партыйных, камсамольскіх арганізацыях і партызанскіх атрадах.

Маса жанчын згінула на ваенных фрэнтох, маса расстрэлена і закатавана ў белапольскіх засынках.

Вось некалькі прыкладаў зьеверств і зьдзекаў з боку белапаллякаў над працоўнымі жанчынамі ў часе акупацыі.

У горадзе Гродне памёрла закатаваная польскімі катамі маладая дзяўчына (16 год) работніца Эдзя Зуймач.

Тав. Зуймач была накіравана ЦК партыі ў Менскі бальшавіцкі падпольны камітэт у якасці кур'ера з важнымі паручэннямі (яна мела пры себе шыфр — упатаённая азбука).

Тав. Зуймач, па начам бралі з турмы як быццам на расстрэл, прыводзілі ў жандармэрыю, зьбівалі, прыстаўлялі да съценкі і накіроўвалі на яе дула рэвольвэра, кричучы „прызнавайся, тады пашчадзім, а то засталося толькі некалькіх хвілін жыцця“. Заставялі пісаць прашчальныя прасьмертныя лісты к родным. Загадвалі класыці галаву на стол і пра-

водзілі халодным лезвеем шашкі па шыі, кажучы, што галава адляціць, калі яна ня прызнаецца.

Але тав. Зуймач захавала шыфр і нікога ня выдала.

Жудасным зьбіенінем падверглася старая работніца-камуністка Мар'я Сасновіч. Шмат яшчэ маецца такіх прыкладаў, калі белапаллякі зьбівалі і катаўвалі работніц і сялянак, але нічога ад іх не дабіваліся.

Камуністка Мар'я Баброва — работніца фабрычная, была расстрэлена паслья зьеверскіх пытак у Бабруйску. У Менску страшэнным зьбіенінем падверглася хатняя работніца Надзяя Гарэлік і іншыя.

Але ня гледзячы на ўсё гэта, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, працоўныя масы Беларусі перамаглі белапаллякаў.

11 ліпеня 1920 году г. Менск быў занят Чырвонай арміяй пры дапамозе партызанскіх атрадаў, якія дзейнічалі ў тылу белапаллякаў.

З вызваленінем Менску была вызвалена ўся савецкая тэрыторыя сучаснай Савецкай Беларусі, дзе з таго часу працоўныя, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі і пры дапамозе ўсяго Савецкага Саюзу, паспяхова будуюць сацыялістычную гаспадарку.

Ю. М.

Партызанка Мар'я

Зараз Мар'я Харкова — інвалід працы. Пяцідзесяцігадовая Мар'я атрымоўвае пэнсію, і адпачывае на зялёным беразе Сьвіслачы.

Ці сапраўды-ж толькі адпачывае яна?

Не.

Хто перад 1-м мая так горача клапаціўся аб тым, каб калгас „Чырвоны партызан“ меў штандар? Хто так рупліва працаваў над пашыўкай бялізы для калгасных ясьляў? Хто не прапускае ніводнага калгаснага сходу?

Усё Мар'я Харкова, тая Мар'я, што жыве ў зялёным двары, на беразе Сьвіслачы, яшчэ і цяпер дапамагае мужу працаваць у вадакачцы.

Вялікі зялёны двор, на грудочку, на Сьвіслаччу. На двары жывы дамок і невялічкі каменны будынак. У дамку ўжо сёньня 21 г. як жыве машыніст вадакачкі Харкоў Яўхім. Яшчэ з даўных гадоў Мар'я — жонка Харкова прывучалася ад мужа як камандаваць машынай вадакачкі.

З гэтаю вадакачкаю Мар'я звязала ўсё сваё жыццё; вадакачка — кавалачак сэрца Мар'і, бо на гэтым месцы яна зразумела ўвесі сэнс жыцця і змагання.

З таго часу ўжо прамільгнула 10 шумлівых, напорыстых год, 10 год змагання за машыну, за

новую сацыялістычную вёску, за новае жыццё. А тое, што было 10 год таму назад і дагэтуль і назаўсёды, так яскрава, выразна застанецца ў Мар'і, яе дзяцей і ўсіх Міханоўцаў. Усё гэта крывёю ўпісаны ў гісторыю змагання за вызваленіне Беларусі ад белапаллякаў.

... Лютавалі палякі. У вёсцы арганізаваліся партызанскія атрады. Чакалі прыбыцця польскага вайсковага поезду. Партызаны парашилі арганізацію крушэнья яго. Патрэбны інструменты (ключы і лапа, для разбору рэак). Раздабыць інструменты ўзяўся чыгуначны майстар — Чарэпка. Треба пераправіць іх у „Мядзвежае балота“, адтуль на — месца.

Вось тады яшчэ, Мар'ін муж падпраўляў каstryлі (для выкручвання гаек), а паслья апрануліся, разам з Мар'яю, у мяшкох панесьлі салому для рэакі, а ў саломе — інструменты для разбору шляху.

Справа зроблена.

Але к партызанам прымазаліся ворагі — кулакі: Баравік і іншыя. Правакатары выдалі палякам арганізатораў крушэння цягніка.

Кроў... бесчалавечнае катаўванне. У Харкова і дагэтуль засталіся на целе рубцы ад шампалоў, дакументы абыходжаныя ў белых

палякаў. 11 партызан палякі расстралялі. Мужа Мар'і — засудзілі на 10 год катаржнай турмы, пераслалі ў Пазнань.

Мар'я засталася з трымя малышамі.

Большы сын Мар'і — Вася — раз камуністы. А тады, Васільку было толькі 12 гадоўкаў. Тады Васіка падоўгу зьнікаў з вочамі.

Мар'я хвалюеца: „Дзе Васілёнок?“

Яна адшукала сына. Васілёнок стаяў ціхонька за кустамі, схаваўшы ззаду рукі. У ручках Васілька была гармата, а ў кустах скавана некалькі шабляў.

— Гэта мы запасы, каб белых палякаў біць, — растлумачыў малыш, паказваючы на зброю.

Так дванаццацігадовы Васілёнок рыхтаваў зброю на тых, хто расстрэльваў, катаўваў бацькоў, братоў.

Белапольскі разгул на сцішыў партызанскага руху. Расстралялі Камлюкоў Сыцяпана і Івана, расстралялі Процкага, закатавалі Чарэпку і многіх іншых. Іх месца занялі новыя дзесяткі і сотні.

Партызаны рыхтуюць паўстанне. Мар'я дапамагае падтрымоўваць сувязь, арганізатораў хавае ў сябе, астатнім носіць яду ў пячору, што ў Гацкім лесе.

Аднойчы награнулі ахвіцэры ў кватэру Мар'і.

— Пся крэў, паказвай, дзе партызанаў скавалі! — крычыць ахвіцэр:

— Дзе Продкі?

— Які Троцкі, пане? — прыкідваецца Мар'я.

— Хавае, за адно з імі! — брызгае съліною пан і бізун яго ўрэзаўся ў цела Мар'і.

Але Мар'я съцярпела. Зубы сціснула, ні словам ня выдала партызанаў.

І аднойчы на вуліцы пачулася пераможнае: „Бі белых палякаў!”

Перад адступленнем палякі спалілі станцыю, узарвалі рэзэрвуар. Яны толькі не згадаліся, што дзесь, у вёсцы Міханавічы, за 3 вёрсты ад станцыі, закінута вадакачка, якая пампую ваду, падзямельлем накроўвае ваду на станцыю, каб паіць паравозы, людзей. Толькі ў апошнюю хвіліну, уцякаючы разам з палякамі, машисты, які замяшчаў пасаджанаага ў турму Харкова, успамянуў пра вадакачку: ён забіў дзверы, выгнаў Мар'ю.

Зьнік машиністы, зьніклі палякі.

* * *

У Міхановічах — партызаны. Па чыгуңцы прыбыла Чырвонае войска.

Цягніку трэба рухацца далей, на Менск. Але папярэдня паравоз патрабуе піць, паліць смага і стомленае чырвонае войска.

Рэзэрвуар узарваны. Што рабіць?

Загадалі з вёскі, за 3 вёрсты падвозіць ваду ў бочках і дзеж-

Харковы за працай на вадакачцы.

ках! Гэта ўсё, што магчыма было прыдумаць.

Кожная хвіліна каштоўная.

І тут Мар'я заявіла:

— Ёсьць вадакачка! Я ўмею кіраваць ёю! Праз гадзіну на станцыі запампую вада...

Сякераю Мар'я вырубіла дэльверы вадакачкі. Паўтарагадовага Колю (ён зараз піанэр), разам з калыску Мар'я паставіла каля катла вадакачкі, восьмігадовай дзяў-

чынцы загадала няньчыць яго, а дванаццацігадовы Вася стаў ка-чагарам.

— Васілёк, дробненька калі трэскі, зараз мы напоім вадою паравоз і Чырвонае войска.

Мар'я выканала свой абавязак. Не праз гадзіну, а праз 25 хвілін запампавала вада, падземнымі жыламі пабегла на станцыю, напаіла чырвоны паравоз і войска.

Тroe сутак не адыхаў Мар'я ад машыны — пампавала ваду.

* * *

Чырвоная армія, разам з усімі працоўнымі съяткуе перамогу.

У тыя дні, калі ўсе былі „міліянэрмі”, Мар'ю ставяць ка-чагарам вадакачкі, на заробленыя гроши яна дабывае пракорм малым дзе-цям.

У 1921 годзе, па абмену, муж Мар'і зварочваецца ў Савецкую Беларусь, зноў займае ранейшае месца — машыністага вадакачкі.

У памяці Мар'і назаўсёды застануцца дні змаганьня. Таму зараз, к 10-годзьдзю вызвалення Беларусі ад белапалякаў, Мар'я падала заяву аб уступленні ў шэрагі Камуністычнай партыі, каб усе свае сілы аддаць для сацыялістычнага будаўніцтва.

В. Хмялеўская.

Міхановічы, Самахвалавіцкага раёну, Менскай акругі.

Як мы ўдзельнічаем у пасеўнай кампаніі.

Дэлегацкі сход пры прафэсійнай ячэйцы практична ператварае тэя веды, якія атрымалі дэлегаткі за зімовы час. Дэлегатак разьмеркавалі па брыгадам для практичнай работы.

Першая брыгада працавала па вясновай пасеўнай кампаніі. Ра-

зам з кіраўніком сходу дэлегаткі Кусьман, Бекіш, Бельчанка і іншыя пайшлі для пасадкі паказальнага горада ў калгасе імя „Карла Маркса“.

Э ранняя выходзілі дэлегаткі на поле і засеялі 1 з пал. гектара морквы, 2 гектары бульбы, 1 гектар гуркоў, апрацавалі 15 гектараў саду, у пасадзе саду дапамаглі камсамольцы.

Парашилі дэлегаткі і ў час уборчай кампаніі агульнымі сіламі дапамагчы ва ўборцы калгасу і бяднячкам — удовам і жонкам чырвонаармейцаў.

Другая брыгада, на якую была ўскладзена падпіска на часопіс, працавала слаба. Дэ-

Дэлегаткі Клімавічы садзяць гарод

т. Кліменко — актыўна змагалася на фронце супроты белапалякаў, узнагароджана ордэнам чырвонага сцяга.

дэлегаткі даручылі брыгадзе распаўсюдзіць 100 экзэмпляраў часопісі.

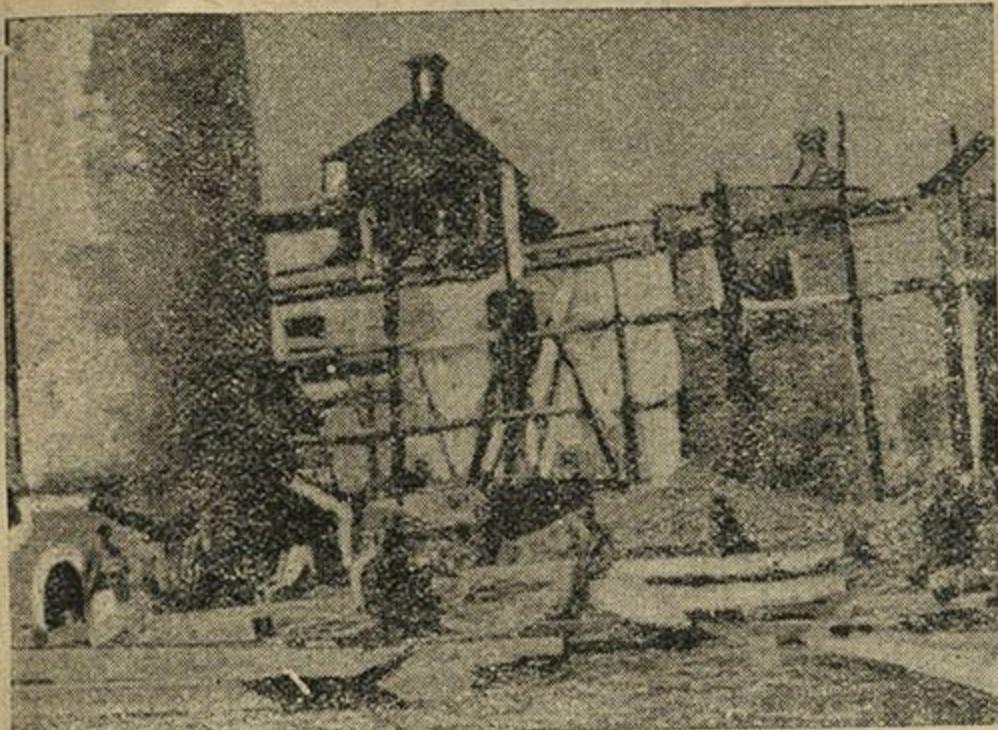
Дэлегаткі выклікалі на соцспаборніцтва яўрэйскі дэлегацкі сход, але ён зараз сьпіць.

Мы выклікаем усе дэлегацкія сходы да актыўнага ўдзелу ва ўборчай кампаніі.

І. А.

Клімавічы.

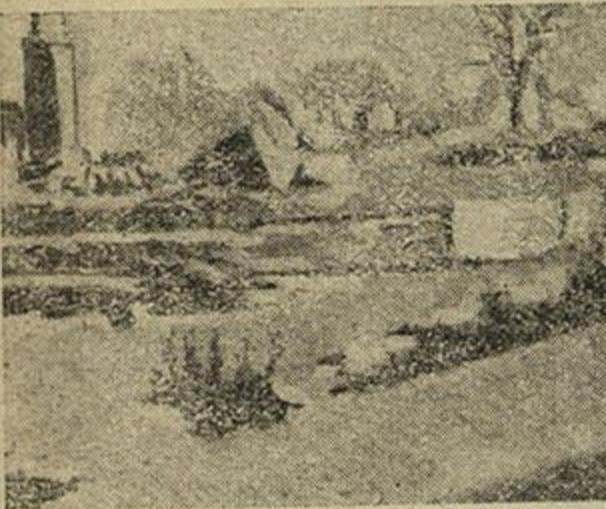
АХВЯРЫ БЕЛАПОЛЬСКАЙ АКУПАЦЫ!

Запалкавая фабрыка ў Барысаве, зруйнаваная белапалякамі.

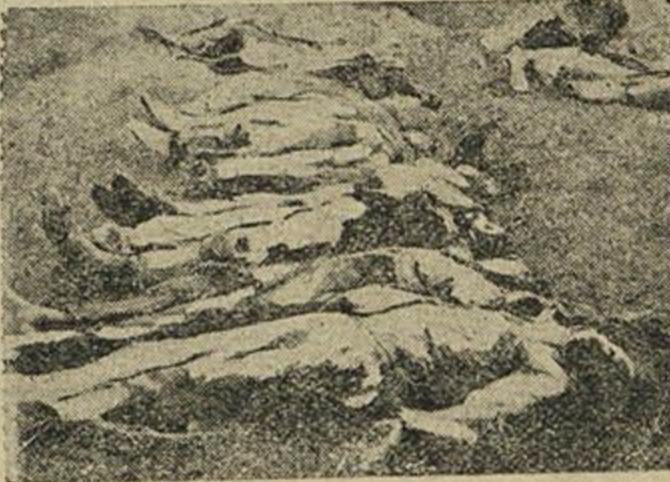
М. Урэчча, Бабруйскай акругі. Пагарэльцы ў шалашах, хаты спалены белапалякамі.

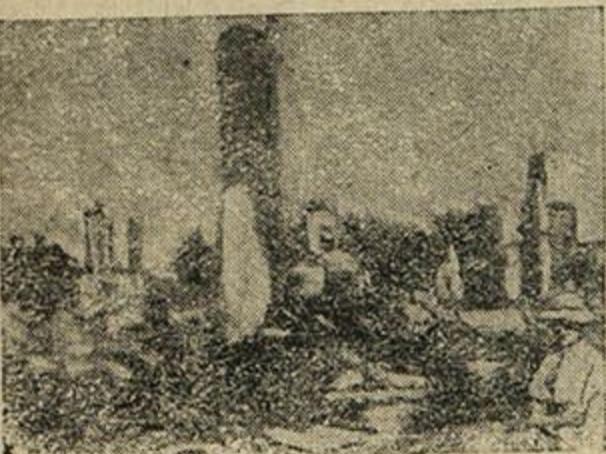
Вуліца г. Барысава, зруйнаваная пасъля бамбардыроўкі белапалякамі ў 1920 годзе.

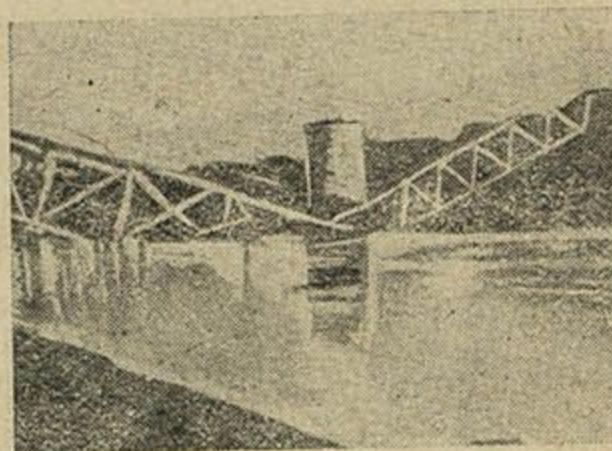
Зъверства белапалякаў у Мазыры. Павешаныя белапалякамі пры адступленыні.

Груда трупаў, закатаўных белапалякамі, зьевезна на могілкі.

Бабруйская вуліца ў Менску, спаленая пры адступлені белапалякамі.

Узорваны белапалякамі мост у Полацку.

Наши ворагі—польскія фашисты. Наши браты—польскія рабочы і працоўныя масы.

Наша братэрскае прывітаньне працоўным Польшчы і Заходній Беларусі, якія гэроічна змагаюцца з польскім фашизмам.

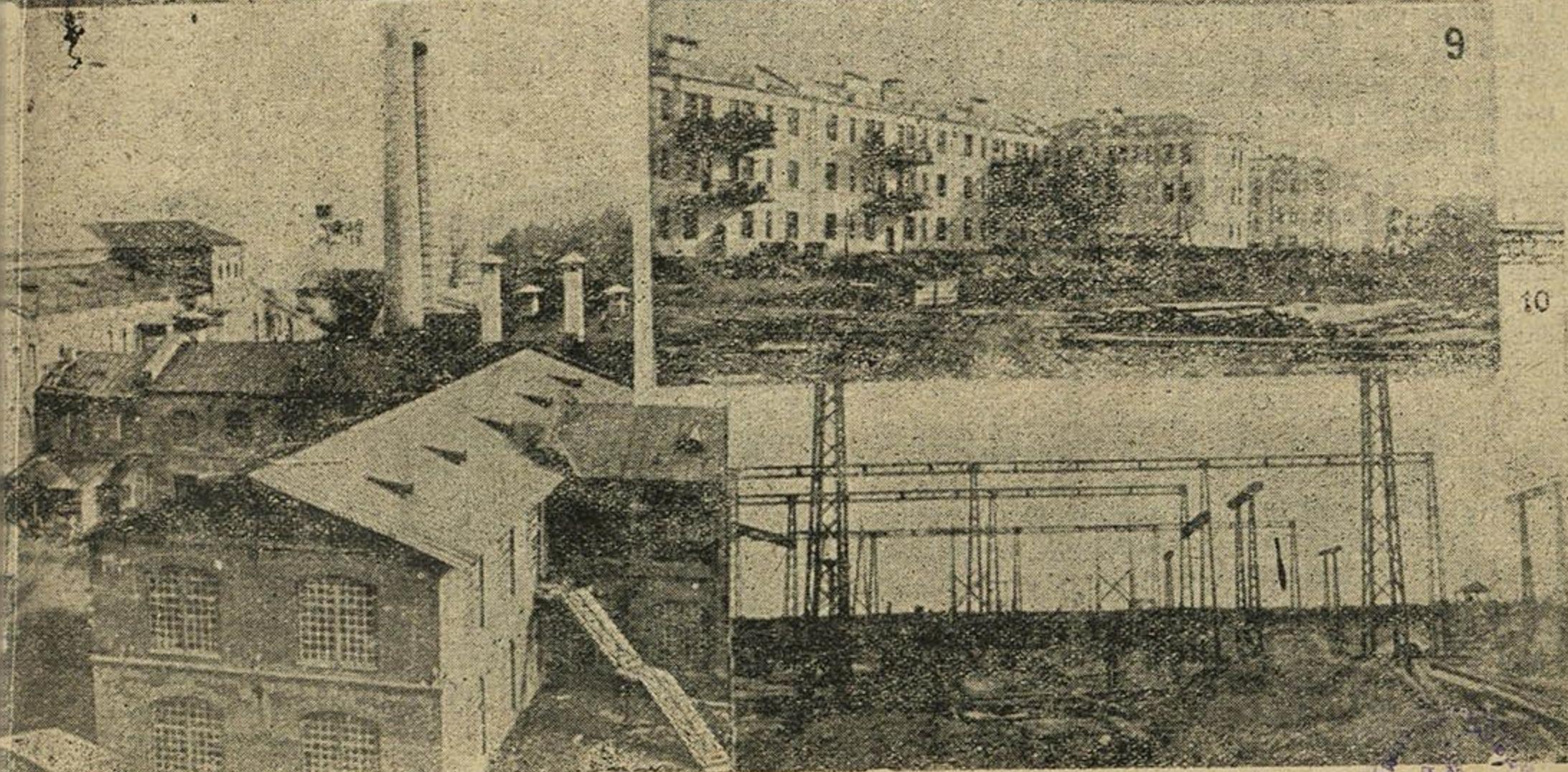
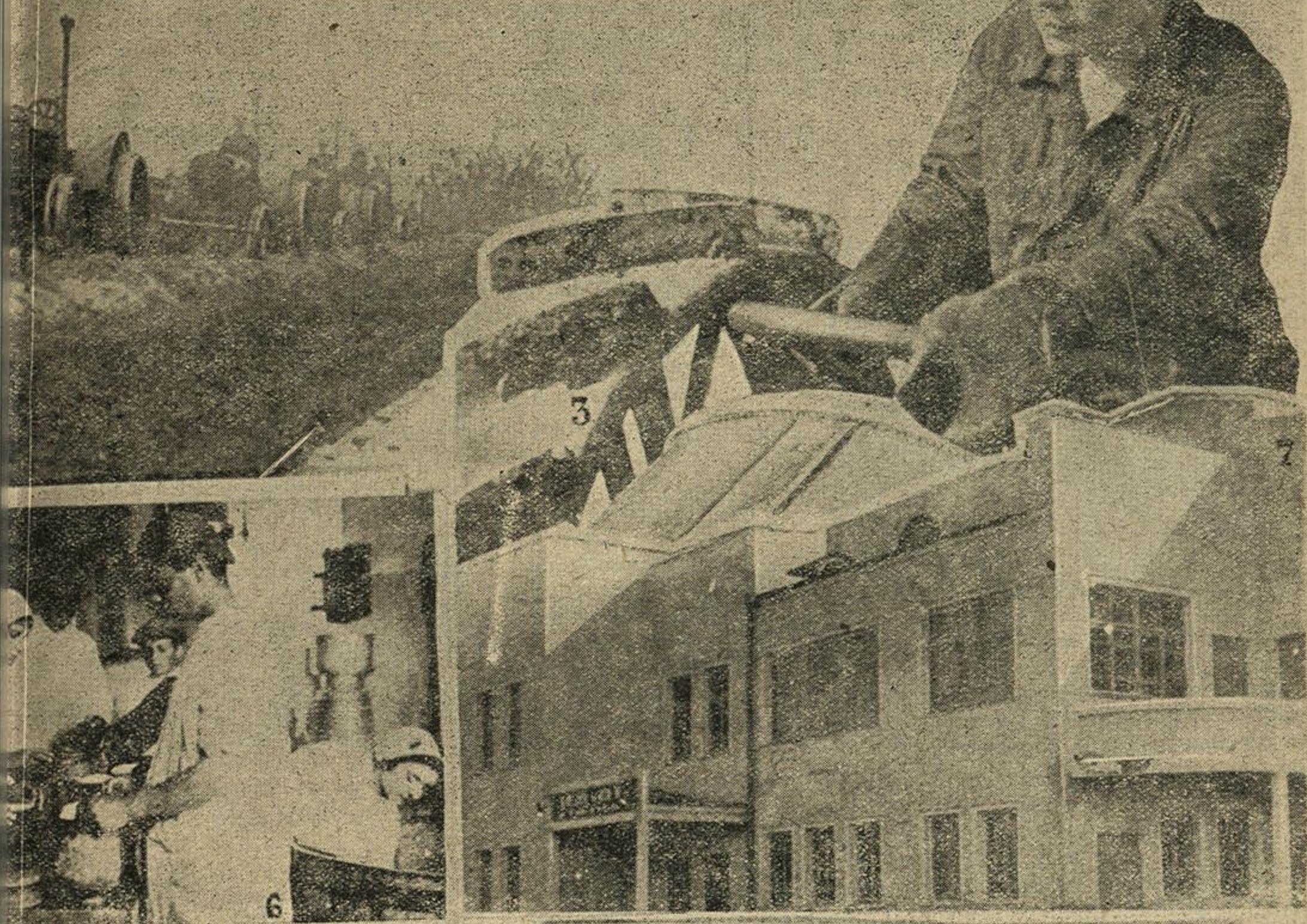
Толькі ў БССР, як і ва ўсім Саюзе ССР, забясьпечана палітычнае, эканамічнае і культурнае раззвіцьцё працоўных усіх нацыйнальнасьцяў.

Буда

1. Ліцьвіна-ўдарніца зав. „Энергія“.
2. У Камуне Б. В. А.
3. Трактарыстка.
4. Механізаваны цагельны завод у Менску.
5. Ясьлі ў калгасе „Зорка“ Івана-Вазын. акругі.
6. У сыроварні яўрэйскага с.-г. тэхнікуму.
7. Клюб хэмікоў у Барысаве.
8. Агульны выгляд папяровай фабрыкі ў Дабруши.
- 9 і 10. Асінбуд.

И-ПЕРАМОЖАМ!

1945
1945
1945

К уборачнай кампаніі ясьлі павінны праца

Стварыдь грамадзкую думку, шырока прыцягнудь да адчыненія ясьляў дэлегацкія сходы, грамадзкія арганізацыі, калгасыніц і савгасыніц.

У гэтым годзе па БССР было намечана адчыніць каля тысячи ясьляў. Папярэдняе вынікі работы па адчыненіі ясьляў паказваюць, што гэты плян быў упаўне рэальным, нават па некаторых акругах ясель адчынена больш чым намячалася: у Менскай акрузе—адчынена 270 ясьляў замест 250, у Бабруйскай акрузе 170 замест 153.

К чэрвеню ня ўсе ясьлі былі адчынены, на гледзячы на тое, што гэты тэрмін быў канчатковым. Гэта тлумачыцца цэлым шэрагам прычын: папершае,

Калгасыніцы нясуць у ясьлі дзяцей.

позна распачалася падрыхтоўка і падругое, з боку некаторых арганізацый і ўстаноў былі няўажлівія адносіны да гэтай справы.

У пастанове СНК пра абслугоўваньня культурна-бытавымі ўстановамі савгасаў і калгасаў кажацца аб тым, што ясьлі ў савгасах павінны быць адчынены ў красавіку. Між тым з-за непаразумелай дырэктывы Белкаапсаузу, нізавым кааперацыйным арганізацыям аб фінансаваньні, ясьлі ў некаторых савгасах і да сяю часу не адчынены.

У апошні час кааперацыйныя арганізацыі трохі зварушыліся, але маецца небяспека, што ня ўсе ясьлі, намечаныя ў савгасах, будуць адчынены.

Некаторыя калгасы таксама недастаткова зварачвалі ўвагу на сваячавае адчыненіе ясьляў. Напрыклад, Райкаалгассаюз Магілеўскага раёну ня звязываў адчыненія ясьляў з палявымі работамі, ён нават заявіў: „у нас пасеўная кампанія і нам не да ясьляў“. А кіраунікі калгасу „Чырвоная Слабада“, Бабруйскай акругі лічаць, што ясьлі—гэта ня вельмі патрэбная справа.

Такая недаадэнка значэнія ясьляў у справе арганізацыі жаночай працы ў калгасах бязумоўна перашкаджае сваячавай організацыі ясьляў. Таксама яшчэ недастаткова створана грамадзкая думка самага насельніцтва, якое слаба прыцягнута да непасрэднага ўдзелу ў арганізацыі ясьляў.

Усе гэтыя недахопы неабходна тэрмінова выпраўіць. Ясьлі маюць вялізарнае значэніе ў справе арганізацыі працы калгасыніц, таму неабходна дабіцца, каб ва ўсіх калгасах, дзе намечана арганізацыя ясьляў, яны працавалі ў часе асноўных палявых работ.

Мы павінны зараз рыхтавацца да ўборкі ўраджая і ўборачная кампанія ў гэтым годзе будзе пэўнай праверкай моцы нашых калгасаў. Таму ўсе калгасыніцы павінны добра ведаць, што іх агульная праца ў калгасе павінна быць арганізавана лепш, чым у аднаўчай гаспадарцы, для таго каб атрымаць лепшыя вынікі. Нам патрэбна для гэтага высвабадзіць як мага больш працоўных рук для палявых работ.

Ясьлі дапамогуць у гэтым, таму мы зараз павінны стварыць шырокую грамадзкую думку вакол сваячавага адчыненія ясьляў, прыцягніць да гэтай справы саміх калгасыніц і работніц саўгасаў і дэлегацкія сходы.

Каб выкананіць увесь плян, неабходна палепшыць кірауніцтва гэтай работай з боку Райвыканкуму, Савета і бытавых камісій. Неабходна арганізаваць бацькаўскія камітэты, уцягнуўшы ў іх працу калгасыніц-актывістак, трэба паставіць работу ў ясьлях так, каб яны сапраўды праводзілі палітычна-выхаваўчую работу.

Адначасова трэба зараз-жа вызначыць месца і падрыхтаваць насельніцтва к замацаванню сталых ясьляў на зімовы час, як за кошт дзяржаўных сродкаў, так і за кошт саміх калгасаў.

Далейшае пашырэнне сеткі ясьляў ставіць востра пытаньне аб кадрах кваліфікаваных працаўнікоў для ясьляў і таму ўжо зараз пры складаньні каштарысу неабходна прадугледзіць сродкі на падрыхтоўку працаўнікоў і заняцца падборам калгасыніц і савгасыніц для пасылкі на курсы.

Вопыт падрыхтоўкі ясельных працаўнікоў паказваў, што курсы сябе апраўдалі і падрыхтавалі добрых працаўнікоў. Але з боку паасобных калгасаў былі няўажлівія адносіны да падбору працаўнікоў. Паказаныя памылкі неабходна ўлічыць, з тым каб іх не паўтарыць.

Неабходна ажывіць працу бытавых камісій, стварыць шырокую грамадзкую думку вакол ясьляў сярод працоўных жанчын і прыцягваць, праз ясьлі, калгасыніц і працоўных сялянак к бягучым палітычна-гаспадарчым пытанням на вёсцы.

Гурэвіч.

Клімавіцкія дэлегаткі за працай на полі. Перапынак для съндання.

Калгас „Чырвоны Партызан“

Хоць не лаянка, дык няласка-
вая гутарка і зараз між калгась-
ніцамі інады бывае. Сядаяць гэта
ў баразьне, скубуць пырэй і кась-
цяруху, з двух з паловою гектар-
нага гароду, пачынаюць успамі-
наць, чые драбіны былі самыя
ладныя, чые каровы мелі чатыры,
а чые шэсьць сыскоў.

Матруна скажа: „Мае лепшыя“,
а Лісавета: „Не, мае“.

Слова за слова, як адна, так і
другая—панадуваліся, маўчаць.

бокай масавай работы ня было.
Запалохваньнямі пацягнулі ў кол-
гас рэштку сялян.

І гэта рэштка, што апошнімі
вайшлі ў калгас,—сталі арганіза-
тарамі разбурэння калектыву.

Чаго толькі не прыдумлялі за-
заможнікі; морам, божаю караю
запалохвалі, арганізаваўшы жан-
чын, падрыхтоўвалі атаку на аба-
гулене насе́ньне.

Адстаяў актыў, не дапусцілі
неарганізавана расцягнуць аба-
гулене насе́ньне.

Заможнікі задумалі новую ма-
хінацыю. Іх лёзунгам было: „Ні
зярна нікому з абагуленага. Ня-
хай пагніе ўсё ў амбары“.

А вясна падышла. Насенне кал-
гасьнікаў у амбару—усё, да зярна.

Заможнікі настроілі жанчын. У
першыя рады паставілі цяжарных.

„Няхай гіне зярно“—рэмжуць
кулацкія служкі.

Так клясавы вораг спрабаваў
сараваць веснавую сяўбу ў калгасе
„Чырвоны партызан“.

Калгасьнікі адблі і гэту атаку.

Акрамя зямлі калгасьнікаў, пры-
земляўпарадкаваньні выкрылі 125
гектараў раней скрытай зямлі і
давялі яе калгасу. Зараз уся
земля апрацавана, нават пашы-
рӯся пасеўны клін, за лік папару.

Праца падзелена па брыгадам.
Жаночыя рукі разъмяркоўваць
даручылі Камлюк Сыцёпе. Але
ня зыміраюцца э гэтым некаторыя
калгасьніцы:

— Ці яна лепшая гаспадыня,
што камандаваць будзе?

Трэба больш растлумачыць
калгасьнікам неабходнасць пра-
вільнай арганізацыі працы, і за-
дачу вылучэння з ліку калгась-
ніц—кіраўнікоў асобных галін
гаспадаркі.

У карыстаньні калгасу—адаб-
раны ад прыватніка смалакураны
 завод, які павінен даць у год
тысяч 8 прыбытку.

Калгасьнікі добра памятаюць
спробу заможнікаў сараваць веснавую
сяўбу. Таму зараз яны аса-
бліва пасьпешна рыхтуюцца да
ўборкі ўраджаю. Набылі ўжо
2 жніяркі. Пры дапамозе шэфаў
калгас арганізаваў дзіцячыя ясьлі.
У ясьлях добры парадак: дзеці
чысьценкія, дагледжаны; ясьлі
карыстаюцца вялікай пашанай
мацярок.

— Ні кроку не адступім з заб-
ранага намі шляху, паказанага
партияй,—заяўляюць актывісты-
калгасьнікі.

А пад бокам, у вёсцы клясава-
варожы элемэнт шастае: „Ня вы-
трымаюць, дзяржава ўесь хлеб
возьме. Э голаду падохнудъ. Раз-
бурыцца калгас“.

Інакш кажуць некаторыя з бяд-
няцка-серадняцкай часткі адзіна-
лічнікаў.

„Вось, у калгасе 37 сямей.
Няхай працуяць. А мы, прыгля-
дзеўшыся, можа і хутка ў калгас
пададзімся“.

„Чырвоны партызан“ ня толькі
справіўся з апрацоўкай значна
павялічанай пасеўнай плошчы, а
нават адзіналічным, бядняцкім
гаспадаркам, ня маючы коняй—
апрацаваў зямлю.

Парт'ячэйкі ў калгасе няма,
але 2 калгасьнікі падалі заявы аб
ўступленыні ў шэрагі Камуністыч-
най партыі.

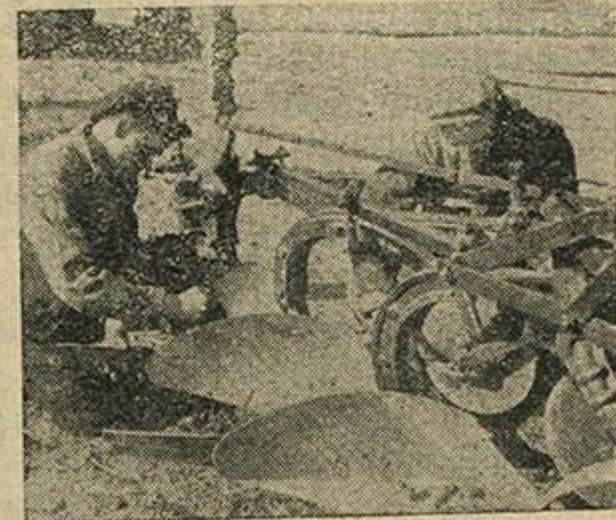
Паважаюць калгасьнікі сваіх
шэфаў—БДУ: Дапамагаюць, кла-
пацяцца аб нас шэфы, радыё нам
у падарунак далі“.

А вось агрономавай нават нагі
ў калгасе ня было за ўесь час.

Побач з калгасам—дасьледчая
станцыя. Крыўдзіць яна калгас:
ня толькі стравіла коньмі і каро-
вамі 4 гектары калгаснай сенажа-
ці, а нават пакошанае сена з ра-
доў бяруць.

РВК трэба не абмяжоўвацца
парадай „Падавайце ў суд“ (як
дагэтуль), а заніцца гэтай спра-
вой як сълед. Тым больш, што з
сенажаццю ў калгасе тугавата.
Неабходна таксама наладзіць
аграабслугоўванье калгасу.

В. Хмілеўская.
Самахвалавіцкі р-н, Менскай акр.

У калгасе „Ленінскі Шлях“ рэмантуюць
плугі да асеньняй сяўбы.

У калгасе „Чырвоны Партызан“. Рыхту-
юць торп на зіму.

Съмешыць гэта астатніх кал-
гасьніц, цвяліць пачынаюць:

— Такіх драбін, як у яе—
у съвеце няма...

У Агапы Маліноўскай крыўда ў
голосе:

— Ня ўгодзіш некаторым...
Хучэй-бы забыліся пра „сваё“.
Есьць такія, што дай па горла
ўсяго—сухары запасаць будуть,
мала—усё роўна скажуць.

— І праўда, — падтрымоўвае
Сыцёпа. Некаторы раней па году
крамніны ня купляе, а як сталі
выдаваць толькі па кніжкам—кры-
чыць: „Мне, мне“...

— Перамелецца, мука будзе.
Мяньяцца людзі, растуць, съвя-
домасць выкоўваецца.

Калгас „Чырвоны партызан“ у
гэту вясну нарадзіўся ў вялікіх
баёх за калгасны рух. 64 сям’і
спачатку ў калгас падаліся. Аба-
гулілі насе́ньне, інвэнтар. А глы-

За поўнае выкананьне плянаў асеньняй сяўбы. За пасльховую ўборку новага ўраджаю.

подвіг

Мар'лі

Н. Бяліна-Падгаедкі.

I

Занесеная сънегам вёска спала.
На двары выла лютая мяцеліца,
засыпала вочы падарожнікам, на-
вальвала груды сънегу к варотам,
нават к дэзверам нізкіх, закінутых,
найчасьцей крытых саломаю хат.

Мяцеліца гуляла, дэіка скакала,
кружыла па пустых, пакрытых
белай пасьцілкаю дарогам і палям.
Завея глуха съпявала ў камінох,
паходаючы малых дэяцей. У ля-
сох завея сердавала яшчэ зълей,
вырываючыся з абнімкаў магут-
ных дубоў і хвой, на бязъмежны
прастор палёў. Мяцеліца ламала
сукі, раскідала іх азъярэла ва-
ўсе бакі. Часова мяцеліца заціха-
ла, нібы адпачывала, для таго,
каб хутка імчацца далей, з яшчэ
большай сілаю.

— Ну і надвор’е! — гаварыў
Андрэй, разборсваючы абледзя-
нелья лапці, ён зъбіраўся на яшчэ
не астылую печ. — Мяцеліца вочы
засыпае... нічагуткі ня відаць.

— А жанкі казалі, каля студні,
сёньне, што палякі, чуеш, у раёне
паявліся, — зъярнулася да мужа
Марыля, заплятаючы каля печы
свае косы, яна таксама рыхтава-
лася адпачываць. — Кажуць, на-
дойчы ўсё разбурылі, вёскі спа-
лілі... бяда якая...

— І я таксама чуў, — пазёўваючы
абазваўся з печы Андрэй. — Зъвя-
ры, а ня людзі... Ну трэба адпа-
чываць, дэзверы замкні. Заўтра
досьветкам уставаць трэба.

Хутка ўсё замоўкла ў хаце Андрэя.
Журботна вылі галодныя
ваўкі за аколіцай ды мяцеліца
кружыла — гуляла па дарогам.

II

— Гэй, адчыняйце!

— Чаго марудзіць з імі яшчэ...
ламайце дэзверы, салдаты!

— Андрэй, Андрэй! — зъбялела
уся, шэпча Марыля мужу. — Ня
інакш палякі ў вёсцы...

Глухі грукат прыклада ў дэзве-
ры съцвярджалі, што Марыля не
памылілася: палякі сапраўды ў
вёсцы.

— Апранайся хучэй! — казаў Ан-
дрэй жонцы. Ён саскочыў з пась-
целі, і пасьпешна запаліў лучыну.

— Магчыма пранясе нялёгкая...

Дэзверы з трэскам паваліліся ў
хату. Узброеныя, абромушыя інэям,
палякі ўваліліся ў хату.

— Aral ды тут і жанчына...
Прыгожая, — з жудасным съмехам
зазначыў малады ахвіцэр, зваро-
чваючыся да сваіх сяброў. — Я
назначаю гэту хату сваёй штаб-
кватэрой.

Хапаючы Марылю за руку, ён
працягваў:

— Ну, красуля, прымай дара-
гіх гасцей. Самавар пастаў, за-
кусіць прыгратуй... Аб выпіўцы — мы
самі паклапацімся.

— Не чапай жонку, пан ахфі-
цэр; — скроў съціснутыя зубы пра-
гаварыў Андрэй. — Не чапай жон-
ку, кажу.

— Гэта ён, вядома ён, — думала
Марыля, углядаяўчыся ў наглены
твар маладога ахфіцэра. — Сын
пана Гдоўскага... Толькі тады,
пяць год таму назад, ён яшчэ
юнкерам быў. Усё шпорамі дзінь-
каў ды за прыхожымі батрачкамі
ганяўся... У, пракляты!..

Успамянула Марыля 1915 год.
Батрачыла тады яна ў абшарніка
Гдоўскага. Жабрацтва, зьдзекі...
Успамянула і сына Гдоўскага —
Сцяпанана, таго самага, які зараз,
пераступаючы з нагі на нагу, зда-
валася распранаў яе наглымі вачыма,
стаяў перад ёю ў форме
польскага ахфіцэра.

— Што мырмыча там гэты дзе-
вак? — пытае лейтэнант Гдоўскі,
з пагардай паглядаючы, на асьця-
рожна-пагражаячага Андрэя. —
Прэч, хам! Я буду спаць у гэту
ноч з тваёю жонкаю. А ты мо-
жаш прыладзіцца і на сене.

— Сволач! — з моцна съціснуты-
мі кулакамі кідаецца Андрэй на
Гдоўскага. Але схоплены дэзвуму
салдатамі, усыміраецца.

— Павесіць на вароцях, — аддае
загад ахфіцэр.

— Праклятыя, каб вы згінулі!
Дарэмна моліць Марылю аб па-
мілаваньні мужа.

— Пане! Усё вазьмі, але ня гу-
бі Андрэя. Пакінь мне майго кар-
мільца.

— І так усё возьмем, красуля, —
съмиецца ахвіцэр. А мужа твайго
павесім, каб другія ведалі.

Хрыплы крык, даляцеў ў хату,
крык гэты заглушаў нават роў мяце-
ліцы...

III

На дрывяным стале ў хаце ста-
лі бутэлькі далікатных він, кан-
сэрвы, дарагія цукеркі. Па загаду
ахвіцэраў, салдаты, прыладзіўши-
ся каля печы — пелі песні. Лей-
ценант Гдоўскі і яго два памоц-
ніка, весяліліся.

Нахмурна сядзела на лаве, по-
бач з Гдоўскім, Марылем. Бегчы
ня было куды. Два узброеных
вартавых пільнавалі выхад з хаты.
А ў вёсцы быў цэлы эскадрон,
падпрадкаваных Гдоўскуму лю-
дзей. Ды і куды бегчы? Муж, яе
любы Андрэй, павешаны ў дэзвюх
кроках, на вароцях свайго ж двара.

— Чаго ня п’еш, красуня? —
приставаў да яе Гдоўскі. І п’яным
голосам ён цягнуў: „Пей, тоска
пройдёт.“

— Так здаецца пяюць тую пе-
сьню маскалі? — назойліва прыста-
ваў ён, да сваіх, ня менш п’яных,
як сам ён сабутэльнікаў.

— Адпомсьціць, адпомсьціць
забойцы! — мільгала ў галаве Ма-
рылі. — Хіба вось скапіць той нож,
і ўсадзіць яго ў сэрца... зынішчыць,
каб ня мучыў людзей.

Марыля съціснулася ўся, чака-
ючы зруchnага моманта, гатовая
на ўсё. Але ў самы апошні моман-
т, калі дрыжачая рука яе па-
цягнулася за нажом, які ляжаў
на стале, увагу яе прыцягнула
размова Гдоўскага з яго прыяце-
лямі.

— Так-так, — п’яна мармытаў
Гдоўскі. — Заўтра ўвечары, у тылу
чырвоных будуць узорваны па-
хавы склады... Паніка ў тылу...
ра-а-зумееце... А мы адсюль уда-
рым. У мяне якраз увесь плян у
кішэні: генэралу, ад камандуюча-
га вязу.

— Ц-ш-ш — спалохана спыніў Гдоўскага адзін з яго малодшых ахвіцераў. — Мы не адны, пан лейтенант. А што, калі гэта самая, кабеціна — разумее па-польску?

— Яна? Не разумее яна — п'яна сцьвярджаў Гдоўскі.

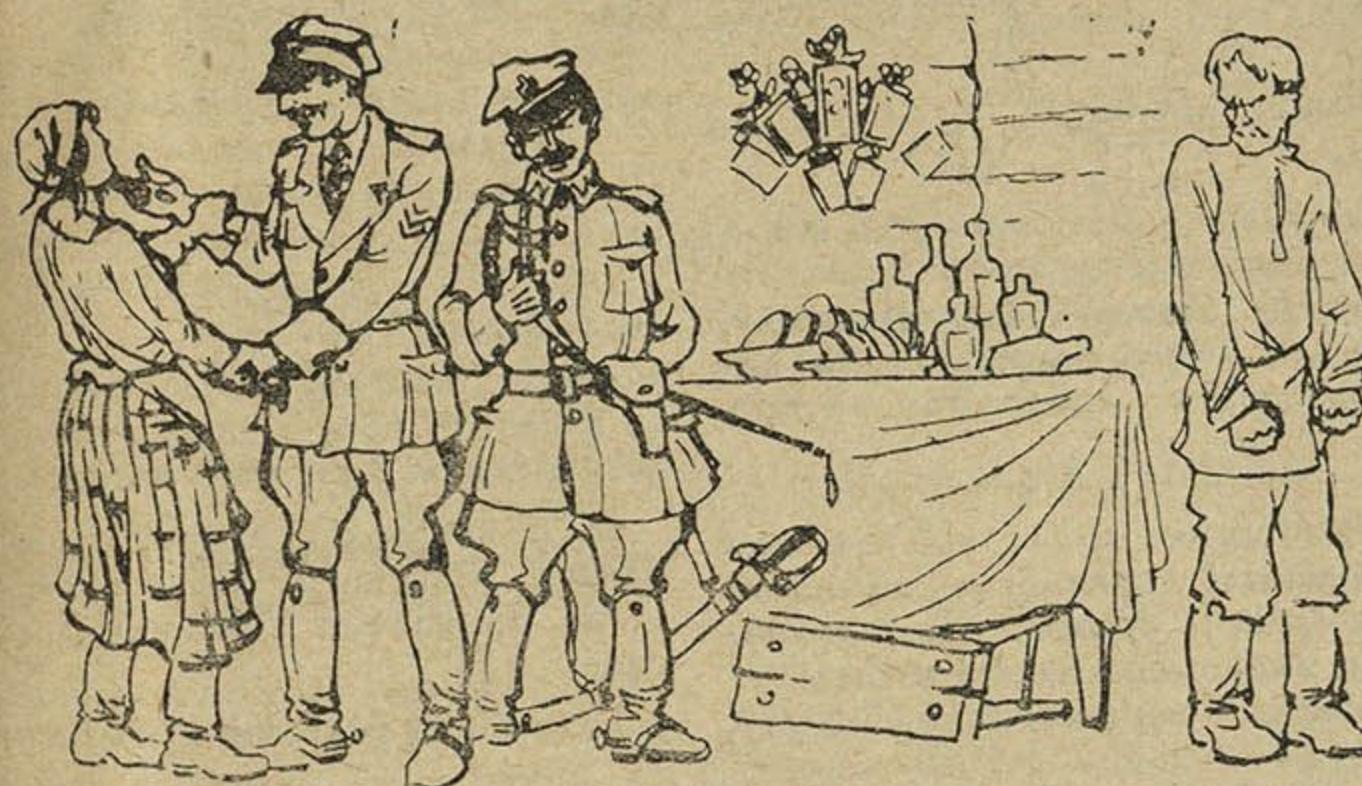
— Праўду-ж не разумееш? — мяшаючы польскі і беларускія слова, запытаў ён Марылю, якая нярухома сядзела за столом.

Марыля адмоўна паківала гала-

мінаваць кулі. А галоўнае, тады нельга будзе папярэдзіць чырвоных аб небясьпесы».

Мяцеліца съціхла. Ласкова глядзеў з-пад хмар месяц, на занемелую вёску. Жудасна ківалася на вароцях цела Андрэя, доўгім, ўродлівым ценям кладучыся на беласьнежную пасыцілку вуліцы.

— Бывай, Андрэй! сказала, ці толькі падумала, Марыля, кідаючы на яго апошні журботны ўзгляд.

Не чапай жонку, пан ахвіцэр!

вою, хоць сапраўды яна ня кепска размаўляла па польску. У маёнтку бацькі Гдоўскага, навучылася яна як-кольве разумець гэту мову, яшчэ тады, калі хадзіла на цяжкую батрацкую працу да пана.

У Марылі ў галаве ўзыніклі новыя пляны: бегчы... выратаваць парахавыя склады... дапамагчы чырвоным...

Пашлі. Ледзь цягнучы ногі да біраецца Гдоўскі да пасыцелі, падае на яе, прыцягваючы Марылю.

„Так, так” — мармыча ён п'яным голосам.

„Сыпіць. А скураны ражок бумажніка, у якім знаходзіцца плян, стырчыць з кішэні ахвіцэрскага фрэнча. Узяць пакуль сыпіць.”

Ціхенъка крадзецца Марыля...

А зараз... хучэй! з бумагнікам, з плянам-к чырвоным, чырвоным.

IV

Асьцярожна зачыняе Марыля дзьверы хаты. У сенцах — нікагутка. Салдаты мабыць напіўшыся, пашлі спаць на сена. Крадзецца. Выходаць на ганак. Неспакойна азіраеца па бакам. „А што, калі выйдзе нехта зараз, падніме трывогу? Адбяруць пляны. Тады не

— Хто ідзе? — паклікаў яе з гушчары нечы голас.

— З-за ракі мы, — адказала зрываючымся голасам Марыля. — З вёскі Зарэчча...

— А табе што патрэбна тут, цётка? — зноў запытаў дазорны, выходзячы ўзброены з-за дрэў.

— Старшога вашага... Вы-ж партызаны?

— Так, партызаны.

І зноў запытаў:

— А старшога навошта табе?

— У вёсцы — палякі, — ціха загаварыла Марыля. — Учора ўначы ў Зарэчча награнулі. Ну вядомая справа: рабуюць, гвалцяць... мужа майго — павесілі... многа што трэба сказаць... Вядзі да старшога.

— Ну, пойдзем. Тут каля варсты будзе. Недалёка.

V

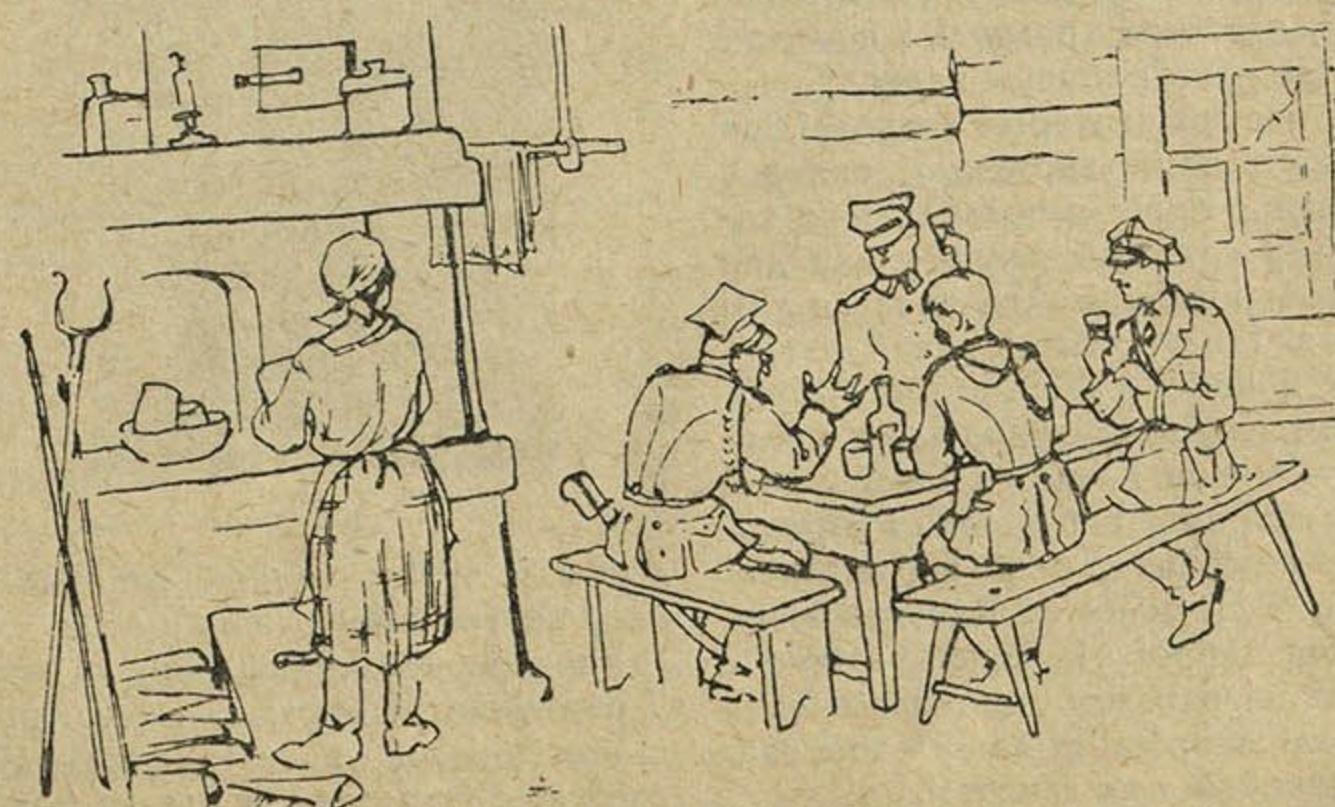
Камандзір партызанскаага атраду — Лісаковіч быў на фронце ва ўсю імперыялістичную вайну, а пасля, у дні Кастрычніка, на барыкадах, змагаўся за саветы. У часы белапольскай акупацыі ён застаўся ў падпольі, арганізаваў партызанскія атрады.

— Справа сур'ёзная, — нахмурыў бровы Лісаковіч, разглядаючы пляны і паперы, якія перадала Марыля. — Я неважнецкі чытаю па-польскаму, але зразумела... рыхтующа к наступленню.

— Таварыш, старшой. Паны гутарылі аб некіх складах, узараўцаў хочуць, — зноў напамянула Марыля.

— Ведаю. Ты ўжо казала, — адказаў Лісаковіч, і, звярнуўшыся да партызан ён загадаў:

— Сядлай каня, Антось. Куляй скачы ў штаб. Перадай камандзі-

У Марылі ўзыніклі новыя пляны.

ру гэту паперу. Далажы пра тое, што кажа гэта жанчына.

Праз некалькі хвілін, глухою лясою съцежкаю, скакаў Антось к чырвоным вайскам.

— Ну, пара зьбірацца,—сказаў партызанам Лісаковіч:—дабяромся да Зарэчча, якраз съязмненне.

З'явінуўшыся да Марылі, ён дадаў:

— Ты, Марыля, пакуль тут, у нашым бярлозе пабудзеш.

Маўчала Марыля, прыпершыся к тулаву старога дуба. У думках яе праходзілі малюнкі мінулай ночы... П'яны наглы ахвіцэр, груда пустых бутэляк, а там, сядрод завеі,—на вародях...

— Чаго-ж ты змоўкла, таварыш?—запытаў Марылю Лісаковіч.

— З вамі хочу ісьці, таварыш Лісаковіч,—адказала Марыля:—разам з вамі хочу прагнаць паноў!

— Ну, што-ж, калі ўмееш страляць—пойдзем.

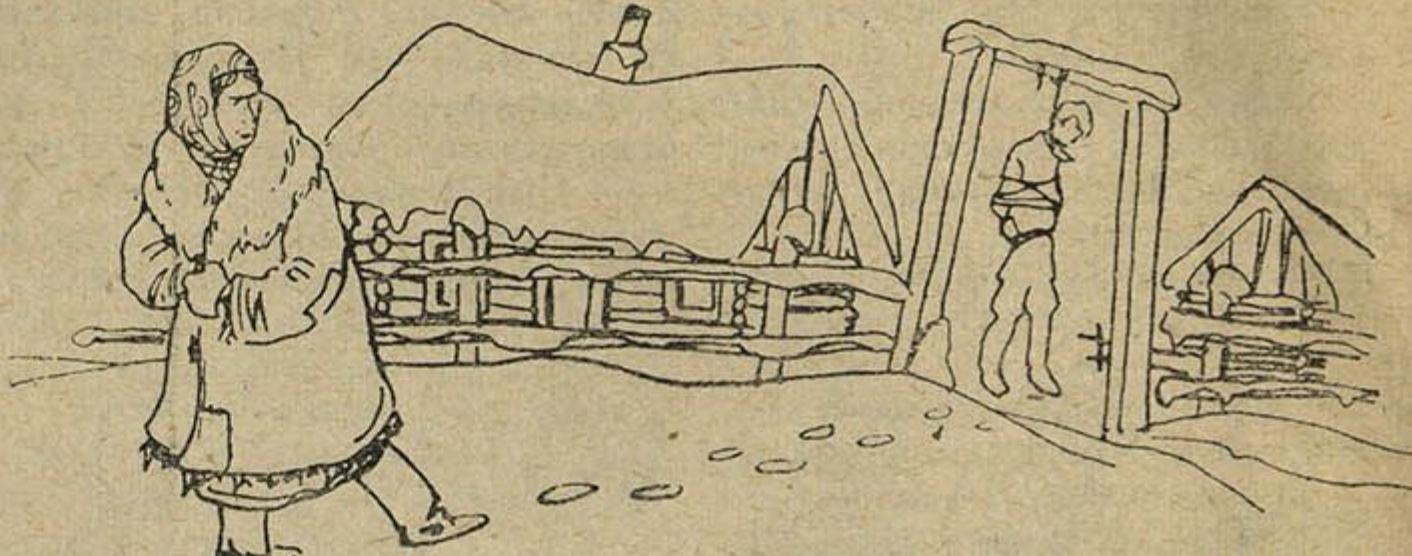
Доўгім ланцужком выходзяць партызаны з лесу ў накірунку рэчкі. Ледзь хрустает пад лапцямі сънег.

Маўкліва падцягваецца атрад Лісаковіча к Зарэччу. Партызаны агляджаюць віントоўкі, кулямёт, рыхтуюць патроны, слухаюць загад начальніка.

стаіць Марыля ў ваколіцы, меціць ў спалоханага ворага.

Вёска—вызвалена.

— Ну, бывай Марыля, — кажа Лісаковіч.—Калі трэба будзе, ты

Бывай, Андрэй!

— Ты, Алесь, алагнеш вёску, ударыш з таго боку. Марыля пакажа дарогу.

— Э абоіх бакоў вёскі нечакана затрашталі кулямёты, заляскалі ружэйныя стрэлы. Паўапранутыя выбягаюць палякі з хаты.

Моцна съціскаючы віントоўку,

ведаеш дзе мы.

— Не, таварыш Лісаковіч. Нельга зараз ў вёсцы каля печы сядзець. Э вамі ў атрадзе застануся.

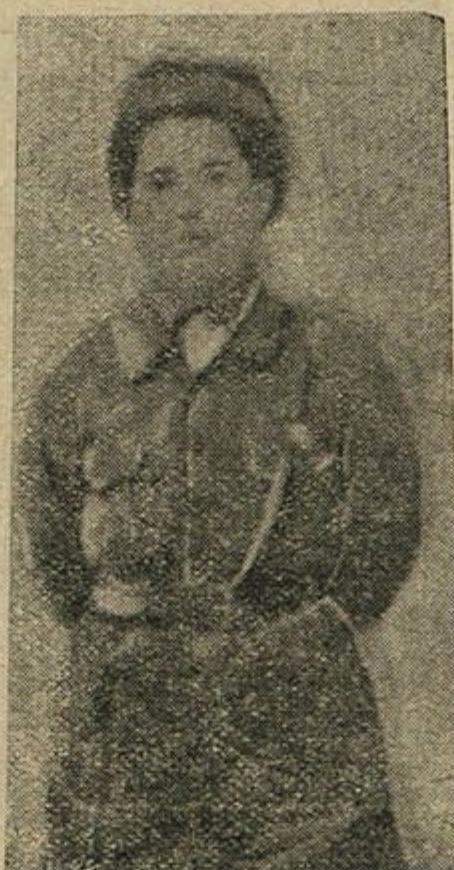
Яшчэ некалькі месяцаў напружанага эмагання. Ворага перамаглі. Вызвалена Савецкая Беларусь.

Гэта было ў ліпені 1920 году.

З МІНУЛАГА

(Успаміны тав. Кілеса Алесі)

бок, я хучэй выцягну ў скрынку, ленту патронаў, ці каробку ды перадаю яму. А калі яго няма,

Алесі Кілеса.

Прымалі ў гэтым ўдзел і яшчэ многія жанчыны. Съцёпка разьбірай кулямёты, мы клалі іх у кашалі, ішлі нібы мыць бялізну на рэчку. Ва ўмоўленым месцы, я прыганяла човен, каб перавесці яго праз Дняпро.

За гэты час было вынесена шмат патронаў, вітовак, кулямёты мною, а таксама другімі жанчынамі, асабліва Мар'яй Кілесай.

Так мы жанчыны дапамагалі партызанскаму атраду. Съцёпка-ж загінуў, не давялося яму дажыць да перамогі.

Успамінаю цяпер, у якіх цяжкіх умовах прышлося ў той час змагацца, але-ж мы стойка і цвёрда стаім за заваёвы Кастрычніка і будуем соцыйлізм.

З вялікай ахвотай пайшла-б я зараз у Чырвоную армію, каб паглыбіць свае вайсковыя веды і навучыцца з зброяй у руках, і надалей, абараняць нашу пралетарскую краіну ад нападу ворагаў.

Зараз я працую ў Быхаўскім калгасе „Рэвалюцыя“. З'яўляюся сябрам праўлення калгасу і жывёлаводам. Добра сумленна выконваю ўсе свае абавязкі і заўсёды буду выконваць заветы Ільліча.

Тады БССР была акружана ворагамі. Моцна змагаліся рабочыя сумесна з працоўным сялянствам за заваёвы Кастрычніка. Усюды ствараліся чырвоныя партызанская атрады, яны мелі мала сіл і зброі, але съядомая частка насельніцтва дапамагала ім змагацца.

Была я тады яшчэ падлеткам; чамусь надта цікавілася зброяй і заўсёды шукала, каб дзе знайсьці патрон і выстраліць.

У Быхаве ў той час былі палякі, а потым прышлі і немцы і пачалі разбройваць палякаў.

У нас на кватэры знаходзіліся немцы, якія вартавалі склад з зброяй. Яны дазвалялі мне хадзіць у сад, каб рваць траву для каровы і цяляці. Агледзела я там зброю і патроны і давай насыць гэта к сябе ў двор.

Потым убачыў мяне адзін польскі таварыш і кажа: „Давай набярэм патроны і будзем іх перадаваць за Дняпро ў партызанскі атрад“. Паказаў ён мне дзе ёсьць больш зброі і лепей забраць. Я згадзілася яму дапамагчы.

Калі я прыходзіла ў той сад, ён хаваўся пад заметам.

Як вартавы пойдзе ў другі

дых я ў лубку травою закрыю і нясу ва ўмоўлене з ім месца.

Увечары ён адпраўляў усё гэта ў партызанскі атрад Дзяргачова.

Віントоўкі мы хавалі пад ганкі, дзе гэты Съцёпка пасъля іх браў і перапраўляў атраду Дзяргачова.

Недахопы на дырэктар

Недапушчальны бюракратызм

„Добра“ прынялі фабком і адміністрацыя абутковай фабрыкі брыгадзірак рэдакцыі „Беларускай Работніцы і Сялянкі“.

— Мы прышлі да вас вывучыць пытанье аб кваліфікацыі, вылучэнні і ўнядрэнні жаночае працы на прадпрыемстві — кажам мы.

— Гэта справа не фабкома, а адміністрацыі, ідзеце да адміністрацыі і пытайцяся.

— Ну, хоць што-небудзь вы ведаецце аб гэтай справе? — пытаецца мы.

— Ну вось: адну вылучылі ня грунтоўна, я нават сам быў супроць гэтага вылучэння і наогул я казаў вам ідзеце лепш да адміністрацыі...

Зывяртаемся да адміністрацыі.

— Вы чытаеце газеты? — пытаецца намеснік дырэктора. — Мусіць памятаецце, што ніякіх аблігацій на прадпрыемстве нельга дапушчаць да сканчэння праверкі сацспаборніцтва, а гэта праверка скончыцца да 1-га чэрвеня.

Мы кажам: „Нам патрэбна толькі высьветліць, што выробіце па выкананью дыректыў аб кваліфікацыі работніц, дайце адказ на пытанні і некалькі лічбаў“.

Гутарка цягнецца з поўгадзіны: мы яму сваё, а ён нам сваё „нель-

га ды ўсё“. За гэты час ён-бы мог нам адказаць на тыя запытанні, якія нам патрэбны было высьветліць.

— Ну, што-ж — бывайце здаровы — кажам.

— „Бывайце, бывайце“ весела уздыхнуўши, адказвае нам дырэктар.

Брыгадзіркі.

Менск.

Ад рэдакцыі: мы чакаем тэрміновага тлумачэння фабкома і адміністрацыі абутковай фабрыкі, аб бюракратычных адносінах да рабкорак.

Не падрыхтаваліся

У в. Насавічах гэта лета РВК за свой кошт адчыніў ясьлі, 22 мая прыслалі загадчыцу ясьляў і тэхнічную працаўніцу, але гэтыя працаўніцы, дзякуючы дрэннаму дагляду РВК і слабай падрыхтоўцы Праўлення калгасу „Звязда“, прагулялі да 23 чэрвеня, страціўши каля 80 руб. грошай. Толькі 23 чэрвеня адчыніліся ясьлі.

У ясьлях павінна было быць 23 дзіцяці, але некаторыя калгаснікі жывуць далёка ад месца, дзе знаходзяцца ясьлі, таму ня могуць прыносіць штодзенна дзяцей. Пагэтаму і наведаванне ясьль не дастаткова: замест 23 дзяцей прыносяць 12—14.

Трэба кіраўніцы ясель сумеска з Праўленнем калгасу агтаварыць гэта пытанье і ўзяць у ясьлі дзяцей беднаты не калгасынікай.

С. М. Л.

П/о Каленківічы, Мозырскай акруги, в. Насавічы.

Ад рэдакцыі: чакаем адказу Праўлення калгасу „Звязда“ і калгасыніц, што зроблена па наладжванні работы і павялічэнню ліку дзяцей аблуговаемых ясьлямі.

Тупаемся на адным месцы
(*Нова-Беліца ф-ка, „Везуві“*)

Шмат разоў агтаварвалі мы пытанье аб прамфінпляне. Абавязаліся выканаць плян да XVI партзезду. Мэрудна рухаецца справа і ніхто не вывучае дзе корань зла. А прычын шмат: не хапае кваліфікаванай працоўнай сілы, варшаты цалкам не загружаны і атрымліваецца, што рамы ёсьць — скрынак няма, скрынкі ёсьць — саломы няма.

Таксама багата прастояў па тэхнічным прычынам. Усё гэта перашкаджае выкананню прамфінпляна.

Неабходна сур'ённую ўвагу ўдэяліць падрыхтоўцы кваліфікаванай сілы і культурна-выхаваўчай работе сярод работніц.

Шэвелева.

Што зроблена па допісам рабселькорак

Узмаднілі работу з вылучэнкамі

У цэлым шэрагу допісаў наша часопісі сыгналізавала аб дрэнным кіраўніцтве работай вылучэнцаў на ф-цы Карла Маркса.

Падтвярджаючы факт нячулых адносін да т. Вікарскай, бюро парткалектыву фабрыкі паведамляе, што для наладжвання дапамогі вылучэнцам была склікана нарада вылучэнцаў сумесна з кіраўнікамі арганізацый, дзе працуяць вылучэнцы. На нарадзе распрацованы практичныя меры падпрыемства па наладжванню гэтай работы. Принятыя меры па ўзмацненню работы дэлегаційных сходаў.

Плян сяўбы выкананы

Сялькорка з Сымілавіцкага раёну прыслала допіс, аб пагражаячым становішчы з сяўбой у індывідуальных гаспадарках Сымілавіцкага раёну.

Зараз Райком паведаміў у рэдакцыю, што дзякуючы прынятым мерам па забесьпячэнню сяўбы ў індывідуальным сектары, плян сяўбы па раёну выкананы сваячасова, як калгасамі, так і адналичнымі гаспадаркамі.

Атрымаў вымову

Сымілавіцкі Райком, рассыплемадаўшы допіс нашай сялькоркі, у якім пісалася, што, дзякуючы слабай працы з беднатой у Рудзенскім сельсавеце, кулацкія элементы ў

в. Раўнапольлі вядуць агітацыю супроць мерапрыемств Савецкай улады — паведаміў рэдакцыю, што сэкрэтару ячэйкі КП(б)Б т. Сыровому вынесена вымова за слабую работу з беднатой і за п'янства. Райком прыняў меры для наладжвання работы з беднатой.

Плян сяўбы выканан з перавышэннем

Па допісу „тэрмінова выправіць памылкі“ Расонскім райком КП(б)Б паведамляе, што памылкі, меўшыя месца пры правядзенні калектыўізацыі ў Клясьніцкім сельсавеце, зараз выпраўляюцца.

Плян сяўбы ў калгасе выканан з перавышэннем.

РАБКОРКІ ПІШУЦЬ

З працкалектыву—фабрыка (Менск)

Другая база Белгосторга была да лютага гэтага году працкалектывам. Рабочыя працавалі па зьмяненасці і бягучы склад рабочых не даваў магчымасці, як належыць, разгарнуць выхаваўчую работу.

Сярод адсталых рабочых былі моманты шкодніцтва, краж, праівы антысэмітізму.

Але акрэп калектыву, і фабрыку перадалі ў дзяржаўную прамысловасць. Павялічыўся лік рабочых, рабочыя абавязыцілі сябе ўдарнікамі і павялічылі нормы выпрацоўкі, адначасова зьнізіў сабекаштоўнасць прадукцыі.

Усе рабочыя падпісаліся дадаткова на пазыку індустрыялізацыі і здалі шмат каштоўных рэчаў у карысць індустрыялізацыі.

Рабкорка Коціна.

Рыхтуем кадры

На фабрыцы „Чырвоны Тэкстыльшчык“ працуюць амаль адны работніцы, большасць работніц працуе на кваліфікованай працы.

Амаль усе работніцы ўдарніцы. Работніцы актыўна ўдзельнічаюць у работе вытворчых нарад.

Работніцы Давідзон У., Дэліцыцкая вылучаны ў якасці майстроў, з работай спраўляюцца.

Рабочыя заводу „Чырвоны Профінтэрн“ у Бранску пабудавалі цягнік у падарунак XVI партзьезду.

камі слабая. Большасць вылучаных маюць ад 10 да 14 год вытворчы стаж.

Нічога ня робіцца ў нас для падрыхтоўкі работніц у навучальныя ўстановы.

Для падпушанья быта работніц пры фабрыцы адчыняюцца ясьлі.

Брыгадзірка Турына.

На кваліфікованую работу.

(Менск)

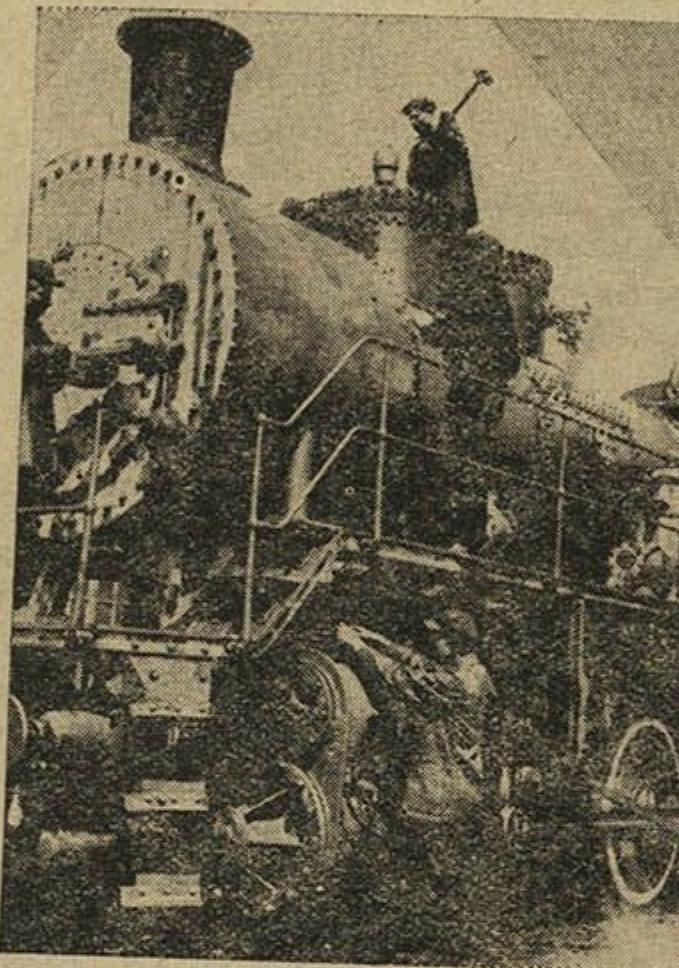
На рагу Ленінскай і Савецкай стаіць грузавік. У кабінке дзяўчына ў чырвонай хустачцы; з сур'ёзным выглядам яна шчыпле сушишоную воблу.

Гэта—шафёр з грузавой калёны аўтагаражу. Яна съпяшаецца, бо

Адна з вылучэнак тав. Кішчыцер ужо стала дырэктарам фабрыкі.

Вылучаны на кіруючу працу ў МЦРК Грандэ і Асеўская—загадчыцай сталоўкай. Паслана на прафкурсы т. Агніеўская.

Тав. Фрумкіна была вылучана на работу ў калгас. Кепска толькі, што сувязь з гэтымі вылучэн-

шмат працы: ёй свячасова патрэбна развозіць прадукты, каб не рабіць перабояў у рабочым снабжэнні.

Ксеньня Раскіна раней была работніцай шклозаводу, потым падручным сълесара ў гаражу, а цяпер яна кіруе машынай.

З пашанай навучалі яе рабочыя, а 8 сакавіка пасадзілі за руль.

Ксенія не баіцца ў даждж і грязь лазіць пад машыну, добрае выхаваў гараж.

Адначасова з працай на машыне, Ксенія вучыцца ў музыкальным тэхнікуме.

Зараз у гаражы рыхтуюць яшчэ двух вучаніц на шофераў.

Так рыхтуюцца кваліфікованыя кадры работніц.

Андрэева.

Ваенізацыя жанчын у Магілеве

18-га чэрвеня адчыніўся другі лягерны збор Асоавіахіму ў Магілеве; збор разылічаны на 3 зъмены, з тым, каб прапусціць усяго да 200 сябраў Асоавіахіму.

У першай зъмене лагзору з 73 чалавек, было 25 жанчын—сябраў Асоавіахіму і 9 чалавек дружыніц Чырвонага Крыжу.

Абстаяванье, харчаванье і вайсковая вучоба — наладжаны добра. Значную дапамогу аказваюць вайсковыя часткі і асадліва коміздзіў Шэвалдзін.

Вучоба праводзіцца па спэцыяльнай праграме разылічанай на 5 гадзін у дзень, а астатні час скарыстоўваецца для па-за школьнай работы.

Настрой у жанчын добры. Ёсьць у некаторых жаданьне—застацца на 2-ую зъмену.

Арганізаваны лягер Саветам Асоавіахіму, сумесна з Гаркомам КСМ: ён ставіць сваёй мэтай падрыхтаваць актыў к асеньня-зімовому пэрыяду, у якасці кіраўнікоў вайсковых гурткоў.

Нямнога вяла працуе наш „Чырвоны Крыж“: мала даў людзей, намячалася 15, а далі толькі 9 ч.

Б-скі.

г. Магілеў.

Пад агонь пралетарскай самакрытыкі ўсе недахопы нашага будаўніцтва.

Што трэба ведаць, каб паступіць у навучальную ўстанову

Падрыхтоўка кадраў—важнейшае пытанье для нашай будоўлі, як у прымесовасці, так і сельскай гаспадаркі. У гэтым годзе неабходна дабіцца, каб найбольшы лік работніц, батрачак-калгасыніц і працоўных сялянак прасунуть у навучальныя ўстановы.

Неабходна зараз-жа на дэлегацкіх сходах абга-варыць гэта пытанье і падрыхтаваць кандыдатуры для пасылкі на вучобу. Неабходна пазнаёміць з праві-ламі прыёму паступлення ў навучальныя ўста-новы.

Наркамасветы выданы спэцыяльны даведнік для паступаючых у розныя навучальныя ўстановы. За-раз мы хочым пазнаёміць чытак у асноўным, што трэба ведаць, каб паступіць у навучальныя ўста-новы.

Паступаючыя на **рабфакі** павінны падаць заяву ў прымовую камісію Рабфаку. Камандзіроўкі на рабфак даюцца сябрам прафсаюза—Акруговымі Са-ветамі Прафсаюзаў, а для працоўнага сялянства Інспэктарамі Асьветы праз Райвыканкомы. Прыём заяву на Рабфакі праводзіцца з 10-га ліпеня па 1-е жніўня, а разгляд і іспыты з 1-га жніўня па 10-е жніўня. Заняткі пачынаюцца 10-га жніўня.

Паступаючыя на рабфак праходзяць іспыты па палітграмаце, арыфметыцы, беларускай і расійскай мовах (на яўрэйскім аддзяленні яўрэйскай) у разъ-меры курсу 4 груп сямігодкі.

Узрост паступаючых павінен быць не маладзей 17 і не старэй 28 год.

Акрамя дняўных рабфакаў існуюць і вячэрнія рабфакі.

У тэхнікумы і прафшколы на базе сямігодкі прымаюцца: у палітэхнікумы і тэхнікумы, асобы ня ніжэй 15 год і ня вышэй 25, а ў прафшколы ня ніжэй 14 і ня вышэй 18 год, на **пэдагагічныя кур-сы** ня ніжэй 17 і ня вышэй 30 год.

Тэрмін падачы заяву: з 1-га па 25-е ліпеня, а пры-ёмных іспытаў з 1-га па 10 жніўня. У вышэйшыя наву-чальныя ўстановы прымаюцца асобы не маладзей 17 год. Прыём заяву праводзіцца з 1-га па 20-е ліпеня.

У вышэйшыя навучальныя ўстановы прымаюцца бяз іспытаў асобы, скончыўшыя Рабфакі, курсы па падрыхтоўцы у ВНУ і ВТНУ, прафшколы, 2-гадо-вые пэдкурсы, скончыўшыя ў 1928-1929 годзе 9-годку, агульна-адукатыўныя курсы за 9-годку. Яны падлягаюць толькі клясаваму адбору.

Заняткі пачнуцца 1-га кастрычніка.

Жадаючыя паступіць у рабфакі, тэхнікумы і ВНУ падаюць заяву ў прымовую камісію і **наступныя дакументы:** 1) аб узроўні (мэтрыка), 2) аб асьве-щце, 3) дэльце фатаграфічныя карткі, 4) мэдычнае пасьведчанье аб стане здароўя, 5) аб сацыяльным становішчы яго і бацькоў, 6) даведка савету, аб tym, што паступаючы і яго бацькі не пазбаўлены выбар-чых праў, 7) для сялян акладны ліст альбо засьведчаная копія з яго аб сельгаспадатку на 1929-30 г., 8) для калгасынікаў спраўку аб tym, што зьяўляецца сяб-рам калгасу, 9) анкета, завераная прафесійнымі ці савецкімі арганізацыямі, 10) для паступаючых на рабфакі, апрача гэтага, патрабуецца камандзіроўка адпаведнай арганізацыі і пасьведчанье аб стажу (колькі часу працаваў) фізичнай працай.

Навучальныя ўстановы мы маєм у наступных мясцох (ня поўны пералік).

Рабфакі: дзеннія ў Менску—пры БДУ, у Горках—пры сель-гаспадарчай Акадэміі, Віцебску, Гомелю, Барысаве, Бабруйску.

Вячэрнія рабфакі: у Менску, Віцебску, Бабруйску, Добру-шах, Чашніках, Рэчыцы, Дуброўне, Самахвалайскі (Менскай акругі, савгас), Клімавічах, Слуцак, Полацкі, Ленінскі (Аршан-ской акругі, савгас), Магілеве, Раваніцкі—(савгас, Менскай ак-ругі), у савгасе 10-годзьдзя БССР, Лявізкі, Мазырскі.

Тэхнікумы: Пэдагічныя ў Менску—беларускі, яўрэйскі,поль-скі, дашколовы: у Віцебску—беларускі, яўрэйскі, Магілеве—беларускі, Рогачове, Барысаве, Полацкі, Мышыславе, Мазырску, Воршы, Слуцку, Гомлі, Лепелі і Рэчыцы.

Індустрыяльныя тэхнікумы: Політэхнікумы—у Менску, Ві-цебску, Запалкавы Тэхнікум—у Барысаве, Аршанская тэхні-кімія тэхнікум, Магілевскі—будаўнічы тэхнікум, Гомельскі—аута-трактарны, Віцебскі—швэйны.

Рабочыя вячэрнія тэхнікумы: Менскі, вячэрні Рабочы Тэх-нікум, Віцебскі Гомельскі, Магілевскі,

Сельска-гаспадарчыя тэхнікумы: Магілевскі—каморніцкі, Марына-Горскі садова-гародні, Стара-Барысаўскі—сельска-гас-падарчы, Полацкі—лясны, Кураўскі, Яўрэйскі, Смаленскі Тэхні-кум Калектыўнага земляробства (Мазырскай акругі), Ільна-куль-турны (Лужна Віцебскай акругі), рыбаводства (Жыткавічы), Скрыгалоўскі культуртэхнікум (Мазырскай акругі), Горацкі тэх-нікумпа рамонту сельска-гаспадарчых машын.

Віцебскі сельска-гаспадарчы тэхнікум па перапрацоўцы мяс-ных прадуктаў у Воршы.

Іншыя тэхнікумы: мэдычны ў Магілеве, кааператыўны ў Віцебску.

Курсы Пэдагагічныя, 2-хгадовыя: Менскія, Віцебскія, Ма-гілеўскія, Рагачоўскія, Мсьціслаўскія, Слуцкія, Аршанская, Бары-саўскія, Полацкія, Мазырскія, аднагадзічныя: Гомельскія, Рэ-чыцкія, Менскія, Віцебскія, Магілевскія, Мсьціслаўскія, Слуцкія, Рогачоўскія, Аршанская, Полацкія, Мазырскія і Лепельскія.

Дашкольныя аднагадзічныя пэдкурсы: Менскія, Магілев-скія, Віцебскія, Бабруйскія, Гомельскія, Аршанская.

Сельскія-гаспадарчыя аднагадовыя курсы: курсы паляво-даў пры Смаленскім сельска-гаспадарчым тэхнікуме, такія-же курсы пры Каніцкай школе. Курсы ільнаводаў пры Віцеб-скай вопытнай станцыі, Зоотэхнікаў па буйнай жывёле—у Барысаве і пры Курасоўскім тэхнікуме, па сувінаводстве—пры Менскай сувінавай станцыі, Смалянскія курсы кіраунікоў сав-гасу і інш.

Прафтэхнічныя і сельска-гаспадарчыя курсы: трактарныя курсы ў Горках, Арэхавы, Васілевічах, 2-гадовыя будаўнікоў, дзесятнікаў, курсы Дарожных тэхнікаў у Менску, Гомлі, экана-мічныя курсы ў Віцебску.

Прафшколы на базе 7-мігодкі: Менская і Аршанская—аб'яднаныя, Менская швейнікаў, школа хімікаў—Менску, Гомлі, Мэталісты Віцебску, Магілеве, Бабруйску, электраманцераў—у Віцебску. Аб'яднаныя—Клімавічы, Слуцак, мэдсясьцёр—Віцеб-ску і інш.

Прафшколы на базе 4-хгодкі будаўнікоў: Барысаве, Віцеб-ску, Магілеве, Крычаве, дрэваапрацоўнікаў Рагачове, мэталіс-ты—Чаўсах, керамічныя, Гомель, Магілев і інш.

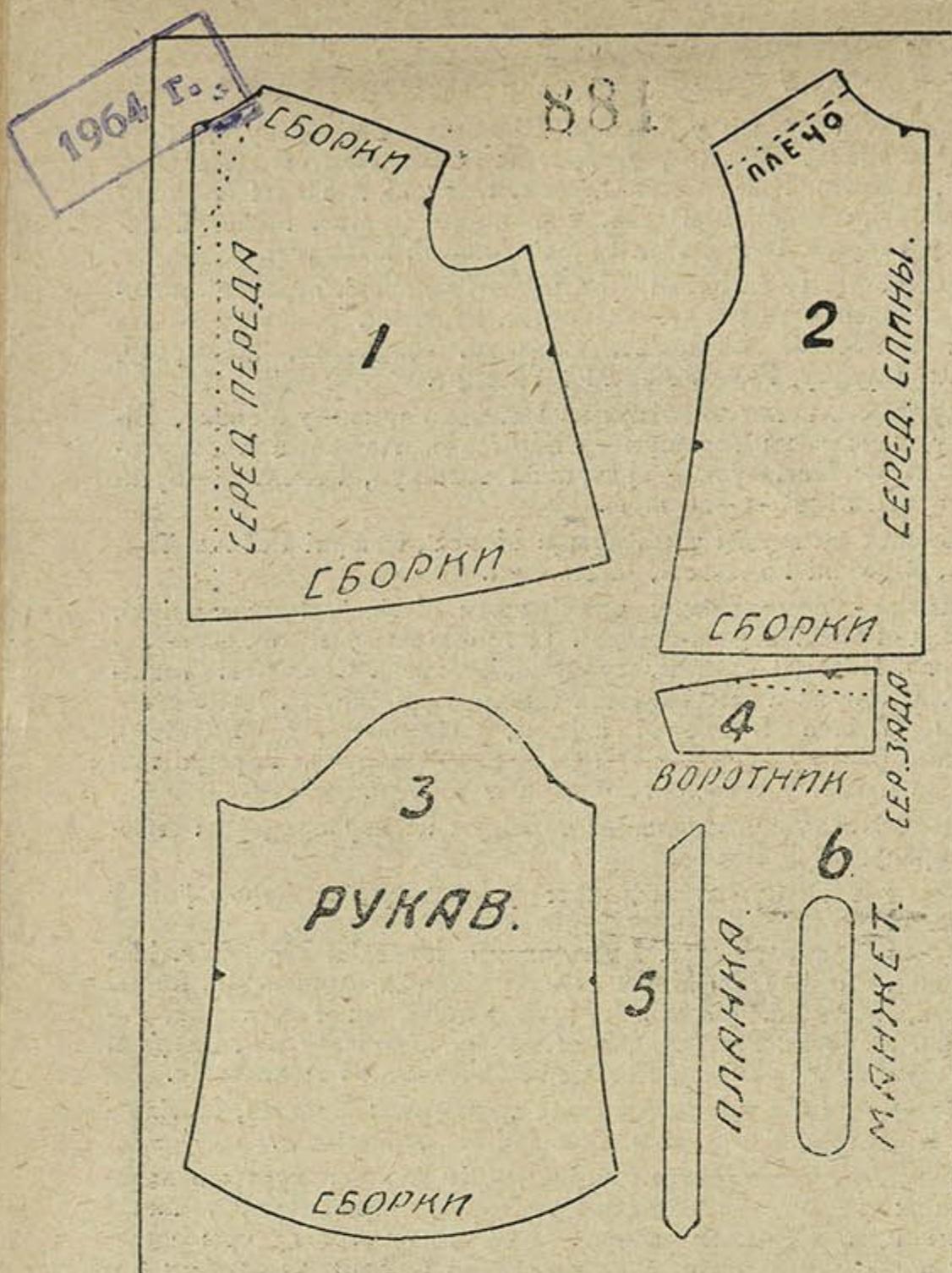
Сельска-гаспадарчыя прафшколы на базе 7-мігодкі: Яў-рэйскія сельска-гаспадарчыя школы ў Лукішках Віцебскай акругі, Скрыгалоўская прафшкола гідратэхнікаў і культэхнікаў, Тала-чынскія крухмала і патакі.

На базе 4-годкі.

Сельска-гаспадарчая масларобаў і сыравараў—у Гомлі, па культурнай апрацоўцы ільну пры Ляднянскай Дубровенскай Агракамбінаце—Жлобінскі агракамбінат. Пераапрацоўкі гарод-ніны ў Менскай акрузе, Жывёлагадоўлі ў Аршанская акрузе і інш.

Нарада вылучэнак Віцебскай спажывецкай кааперацыі.

ТЛУМАЧЭНЫЕ ВЫКРАЙКІ БЛЮЗКІ

(Можна шысь з любога матар'ялу)

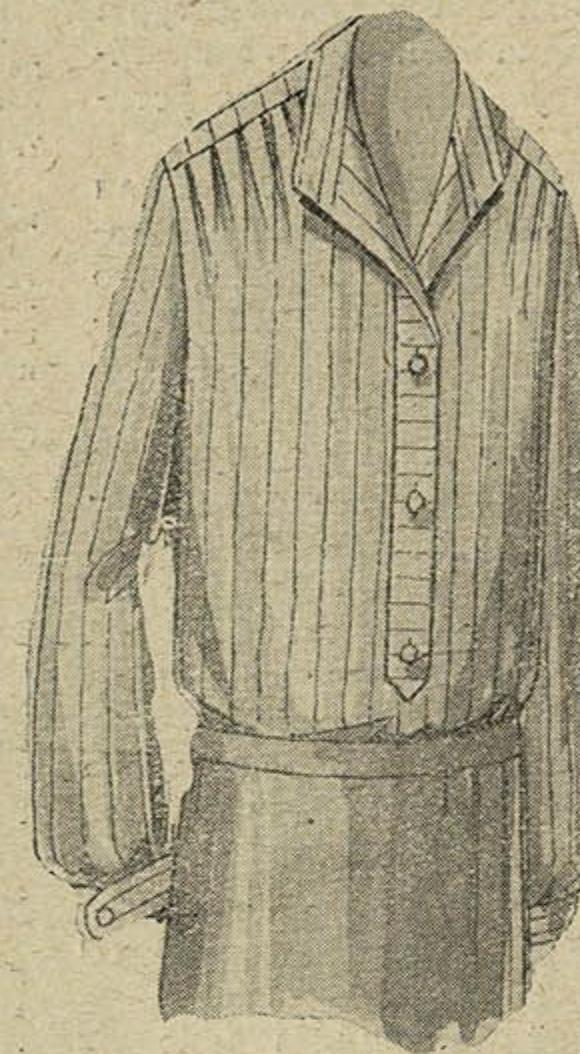
Перад — кроіцца ўдвое, сярэдзіна пераду кладзецца к кромцы матар'ялу. Там, дзе зашпіляецца — прыкладаюць планку, зверху. Калі матар'ял ня гладкі, то планку на-кладваюць папярэчную, альбо наўкасяк.

Зверху — невялічкая зборкі, прышываецца гестка, якая пераходзіць з сыпіны.

Сыпіна кроіцца бяз шва. Ніз блузкі канчаецца паяском. Для паяска бяруць простую паску, удвое, па фігуры, з невялікім рубцом; падшысьць яе і працягнуць разінку.

Каўнер абавязкова трэба кроіць двайны, бо лепш прыляжа. Рукаў звычайна канчаецца вузенькім манкетам.

Перш як кроіць матар'ял, трэба выкроіць скалоць, і прымераць на фігуру. Разъмер выкроікі дадзены ў 48 санцімэтраў ад грудзей. Матар'ялу неабходна $2\frac{1}{2}$ мэтра.

„Беларуская Работніца і Сялянка“

з студзеня 1930 году выходзіць 3 разы ў месяц

Падпіску можна здаваць на пошту, лістансцам, у кіёскі ці прыслаць у выдавецтва „Звязда“ (Савецкая, 63).

Часопіс каштус	— 1 месяц:	20 калеек		Паўгода.	1 р. 20 калеек
	3 месяцы	60		Год	2 „ 40 .

Цана асобнага нумару 10 коп.

Упачуважаныя па падпісды атрымоўваюць 10 врэз. з сабранай сумы.

Кожная актыўістка, грамадчыца, дэлегатка, работніца, калгасыніца, саўгасыніца, бяднічна і сераднячка — павінна чытаць сваю часопіс „БЕЛАРУСКАЯ РАБОТНІЦА і СЯЛЯНКА“.

Кожная актыўістка павінна распаўсяджваць гэту часопіс.

Чытайце, распаўсяджвайце і пішэце ў сваю часопіс.

Адрес рэдакцыі: Менск, вул. Карла Маркса, 14, тэлефон — 5-85.

Выданье ЦК КП(б)Б.

{ Н. Бурава.
Г. Рагазіннікава.